

מחברים

פרשת בהעלותך | גליץ ל"ב | תשפ"א

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישראל

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

פלפול של עמי הארץ

זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם (יא, ה).

מסופר על שני עמי הארץ שיישבו ולמדו יחדו בפרשת השבוע, והגיעו לפסוק שלפנינו "זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם". הקשה אחד למה נאמר "אשר נאכל" בלשון עתיד, והרי היה צריך לכתוב בלשון עבר "אכלנו"?

אימץ הלה את מוחו ועיין בדבר, לבסוף נענה ואמר: הדברים אמורים בדג הלווייתן שאנו עתידים לאכול אחרי ביאת המשיח. א"כ הוסיף המקשן (מאמר העולם: סתם מקשן עם הארץ), הרי היה צריך לומר "אשר נאכל בגן עדן" ולמה נאמר "אשר נאכל במצרים"?

שוב עיין הלה בפסוק והשיב יישוב חריף, הרי הכתוב בעצמו מתוך קושיא זאת "במצרים חנם" - "שתיבת מצרים נאמרה

עליו. ואמנם נכנס לרבי נפתלי ופתח בפניו את סגור לבו, תוך שהוא אומר לרבי: אילו יכולתי הייתי עוזב את הכל כדי שלא להתקל בדברים אסורים, והרי תורתנו הקדושה אומרת 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם', אך מה אעשה ואת פרנסתי אני מוציא מכך וטפלי תלויין בי אשר עלי לפרנסם, כיצד אוכל גם להתפרנס ממסחרי זה וגם לשמור על קדושה וטהרה, אנא רבינו הקדוש יורה לי את הדרך אלך בה ואת המעשה אשר אעשה.

נענה ואמר לו רבי נפתלי מרופשיץ: עוד כמה ימים יחול פסח שני. מיעץ אני לך כי תבוא אלי ביום זה ואז אתן לך עצה הגונה כיצד תוכל לכלכל את צעדיך ואת אורח חיך כיהודי ירא ושלם על מבועי הקדושה והטהרה. אתא ובא פסח שני. האיש נכנס שוב אל הקודש פנימה ואז אמר לו הרבי: ראשית כל עליך לדעת כי אין עצה ואין תבונה נגד ה', נגד יצרא דעבירה אין מה לעשות, ואם כן עליך לעזוב מלאכה זו ולהשתדל למצוא פרנסה אחרת, ואל נא תדאג, השי"ת אשר נתן לך פרנסה זאת יתן לך אחרת, וגם משם תוכל להתפרנס בכבוד וכראוי. ברגעים הראשונים נותר האיש לעמוד תמה ומשתומם למשמע הדברים. חשוב חשוב, שמא הרבי ימצא לו עצה כיצד יכול להיות יהודי ירא ושלם על אף עבודתו זו בין הגויים והפריצים, אבל הרבי מרופשיץ ראה את מבטו ואז המשיך ואמר לו: וראיה לדבר כי כך אתה צריך לעשות, מצינו בתורה הקדושה. הנה בפרשת פסח שני אומר הכתוב 'האיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וגו', דהיינו מי שלא הולך בדרכים ויושב בביתו ועוסק

כאן חינוך וללא צורך. אם כן - הוסיף המקשן ולא הניחו לנפשו - לא היה הכתוב צריך לומר לא "במצרים" ולא "חנם".

השיב לו השני בגזיפה, איך אתה מעלה על דעתך להחסיר מן התורה חלילה שתי תיבות שלמות, והלא ספר תורה החסר אפילו אות אחת בלבד פסול, ואם תחסרנה שתי תיבות שלימות על אחת כמה וכמה...

במשנת רש"י - בפרשתנו

אשרי תמימי דרך נאמרו בתמיא אפיך, ואילו אשרי יושבי ביתך נאמרו רק בחד אפי

והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה (ט יג).

אחד מחסידיו של הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א נאלץ היה לפרנסתו לשוט רבות על פני ארץ. הוא היה סוחר בבגדים ולבגדיו שייצר יצא שם בכל ערי ועיירות הסביבה, ורבים היו רוכשים ממנו את בגדיו. בשל כך היה האיש מרבה לבקר לא רק בבתי יהודים אלא גם בבתי גויים, ואף בבתי פריצים אשר היו קונים ממנו את סחורתו. וכיון שכך לא פעם היה האיש נאלץ לשמוע דיבורים אסורים או ח"ו לראות מראות אשר כחסידי נלהב לרבו הקדוש מרופשיץ צרמו לו מאד, והוא לא ידע להשית עצות בנפשו כדת מה לעשות. בצר לו החליט להכנס לקודש פנימה אל רבו הקדוש ולשפוך בפניו את המעיק

עמ' כ"ב

מסר מספרי אביר יעקב לפרשת השבוע

עמ' ט'

פניני אביר יעקב

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישראל

מחברים

לחבר את כלם מקשה אחת אל הבורא? אבל לבסוף הקב"ה הראה לו, ומשה רבנו חבר גם את הנשמות הפחותות אל השי"ת. ולכן גם אנו צריכים לנהג כן, ולקרב כל יהודי שהוא, גם נפש נדחה ואמללה אל השי"ת.

(חכמי ישראל)

לומר על כל פעולה בעזרת ה'

על פי ה' יסעו בני ישראל ועל פי ה' יחנו (ט, יח), ואח"כ כתיב (ט, כ), על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו.

יש רמז מוסר בכאן על כל פעולה או תנועה שהאדם עושה יאמר, אם ירצה השם או בעזרת השם. למשל, בלכתו בדרך יאמר הנני נוסע בעזרת השם יתברך, ובדעתי לחנות במקום פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה. וכשבא למקום החניה אז יחזור ויתן שבח, ויאמר הנה בעזרת השי" בבאתי הנה, ובדעתי ליסע לזמן פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה. נמצא שם שמים שגור בפיו בשעה שעולה במחשבתו, ובשעת מעשה, ככה בכל פעולותיו.

של"ה הק'

כוחה של פסיעה אחת...

איש איש כי יהיה וגו' בדרך רחוקה לכם וגו' (ט, י). וברשי" לא שרחוקה ודאי, אלא שהיה חוץ לאסקופת העזרה.

שח הרה"ק מרן הבית ישראל מגור זצ"ל: רואים מכאן מוסר השכל, שיכול אדם להיות שרוי קרוב ממש – ובכל זאת עודנו רחוק מאוד. וכן להיפך, הרי בידוע שמדה טובה מדובה. אם כן, אפילו אחד שרוי במרחקים – כל שלבו כאן, הרי הוא קרוב מאוד.

עוד הוסיף הבית ישראל ואמר: מכאן אנו רואים, עד כמה עשוי פסיעה אחת לקבוע את גורלו הרוחנית של האדם. כי הנה איש זה מוגדר כמי ששרוי "בדרך רחוקה", ואע"פ כן בפסיעה אחת לעזרה פנימה מסוגל היה להקריב פסח עם כלל ישראל, אלא מכיון שלא התקרב וגשאר מרוחק אפי' פסיעה אחת בלבד מאסקופת העזרה שוב אינו יכול להקריב עם כולם ונדחה.

פאר ישראל (ח"א עמ' תנד)

לקרב כל יהודי אל ה'

זה מעשה המנרה מקשה זהב עד ירכה עד פרתה... (ח, ד).

נוהג היה הגאון רבי יוסף שאול נתנזון זצוק"ל אבד"ק לבוב, בעל "שואל ומשיב" לקרב יהודים אל השי"ת, ואף שהיו פחותים במעלה. ולא עוד, גם יהודים שממש סרו מהדרך, ולא היה נראה כי אי פעם יסכימו להשיל מעליהם את מעטה העוונות, גם אותם קרב, באמרו כי אסור לדחות שום נפש מישראל.

פעם כמעט ונאסר רבי יוסף שאול על ידי השלטונות בשל מעשה זה, כאשר דבר על לבו של נער צעיר לשוב בתשובה, והוריו זעקו חמס בפני השלטונות כי רבי יוסף שאול גזל מהם את בנם. אלא שלבסוף יצא רבי יוסף שאול וידו על העליונה.

פעם נשאל הגאון ה'שואל ומשיב' מדוע הוא כל כך עמל בדבר זה? והרי באמת הוא עלול להסתכן בסכונים שונים? נענה והסביר: על הפסוק וזה מעשה המנרה מקשה זהב, מביא רש"י הקדוש בשם חז"ל "נתקשה בה משה והראהו הקב"ה באצבע". וכי מדוע נתקשה משה רבנו בדבר זה? הרי היה חכם גדול ובמה היה הקשי שלו לעשות מנורה?

ברם, על המנורה נאמר "עד ירכה עד פרתה מקשה היא", וכבר אמרו דורשי רשומות, כי הדבר רומז על אחדות בני ישראל, גם הטובים וגם הרעים, החשובים והפחותים "כלם מקשה אחת" אל הבורא יתברך שמו. דבר זה התקשה משה רבנו להבין, הכיצד עושים זאת? כיצד יכולים

בעבודת השי"ת הוא זה היכול לשמור עצמו בטהרה.

זהו שאמרו חז"ל (ברכות ד:): אשרי תמימי דרך נאמרו בתמניא אפין, ואילו אשרי יושבי ביתך נאמר רק באל"ף ב"ת ובחד אפי, פירוש, אלו היושבים בביתם ועוסקים בעבודת השי"ת בחד אפי פנים אחד וצורה אחת להם, אופיים אחד הוא, כי תמיד עסוקים הם בנושא אחד בהאדרת שמו יתברך. אבל תמימי דרך, אלו ההולכים בדרכים ובנסיעות, הם בבחינת 'תמניא אפין', בכל יום ובכל שעה הם צריכים לשנות את אורחם והתנהגותם לפי הבריות והנסיבות. משום כן טוב יותר להיות בבחינת 'ובדרך לא היה', לא להסתובב בדרך וכי אז יהיו בבחינת 'והאיש אשר הוא טהור'. ואמנם האיש עזב את פרנסתו זו ומצא כדי מחייתו בריווח ובנקל מתוך עשירות בפרנסה אחרת"

(משנת המועדים – עוז והדר' ספירת

העומר, פניני המועדים, עמוד ז)

'בחירות' משכחת כל הדאגות!

ויאמר ה' אל משה אספה לי שבועים

איש מזקני ישראל (יא, טז).

מעשה ברבי יאשה בער בעל הבית לוי מבריסק זצ"ל, שהוזמן לעיירה קטנה ליישר ההדורים מסביב לשאלת בחירת רב במקום. ראה רבי יאשה בער כי המחלוקת עצומה, ובוועדת כאש לוהטת, עד ששכחו כל התושבים את דאגת הפרנסה וכל דאגותיהם האחרות והצטדדו לצדדים וצדדי צדדים לעסוק בסכסוך הרב והרבנות.

אמר להם הרב מבריסק: כל ימי הייתי תמה אחרי פרשת המתאוננים והמתלוננים, מחלוקת בשר התאוה ובכייט העם למשפחותיו, נאמר ויאמר ה' אל משה אספה לי שבועים איש' וכי מה תקנה ותרופה יש במינוי זקנים למצב הקשה של ריב ומדנים.

אכן, עתה נודע לי הדבר, כיון שראה הקדוש ברוך הוא שהם מתרעמים ומרעשים, מריבים ומרננים בענייני המזון, מן בשר ופרנסה, אמר 'אספה לי שבועים איש', ציוה להם ויערכו בחירות ושכחו עניותם וריבם, ועמלם וכל דאגותיהם, יעסקו ויתעשקו רק בבחירות.

אמרות חכמה (בפרשתנו)

אורטופדיות חדשות, שבועות ארוכים אני מחפש עבורו את העור המיוחד הזה... אל תדאג, אני לא אגלה לאיש שרכשתי אותו בחנות הזו...". התחנן הקונה מול פניו.

ור' חיים יעקב, שלב יהודי רחום פועם בקרבו, התקשה לדחות את הלכות. הבעת פניו והסיפור שבפיו נשמעו כאמיתיים, והוא החליט למכור לו את הסחורה.

"בוא אחרי", הורה לו ר' יעקב חיים בלחישתו. הקונה והמוכר נבלעו מאחורי הפרגוד, יריעת העור המבוקשת נארזה היטב, ועברו לידיו של הקונה הגוי, כמובן תמורת תשלום נאה. גם כשהלוקח ביקש פתק 'קבלה' על הקניה לא סירב לו ר' חיים יעקב, תלש מהפנקס דף עליו התנוסס השם וציורו של החנות, רשם עליו את שם העור והמחיר ששולם עבורו.

הלוקח 'התמים' יצא מהחנות, ושם מיד פעמיו לעבר השוטרים המקומיים, שלף מתרמילו את רצועת העור והקבלה, שני עדים מובהקים שדי בהם כדי להפליל את ר' חיים יעקב באופן חמור, ומסר אותם לידי השוטרים. ר' חיים יעקב נפל בפח יוקשים, עיסקא זו עלתה לו ביוקר רב...

לא עברה שעה קלה, ופלוגת שוטרים הונגריים פשטה על חנותו של ר' חיים יעקב, לאחר שהפכו את החנות וזרעו בה הרס ומהומה, מצאו בתוכה יריעה של העור האסור למכירה. החנות ננעלה מיד, ובעליה קיבל 'צו התייצבות' למשפט, שייערך בעוד כיומיים בבית המשפט שבעיר בערגסאז.

מצבו של ר' חיים יעקב היה בכי רע, החוק באונגארן, במיוחד המצב השורר כעת ברחבי המדינה (כידוע שגם ההונגריים לא היו 'אוהבי ישראל' במיוחד, ולימים אף היו שותפים במישרין או בעקיפין במסע רציחת הרבבות שערכו הגרמניים בזרע עם קודש, תושבי אונגארן, ימ"ש וזכרם), במצב כזה, לא היסס החוק להטיל עונש מוות על מי שחטא בבריחה וסחר בשוק השחור.

"מול שני ראיות חזקות כאלו, אין הרבה מה לעשות" - הבהירו לו עורכי הדין, עמם התייעץ, שאלו הפילו עוד יותר את רוחו.

המשפט המהיר שנקבע לו, לא נתן לו להתכונן יתר על המידה. בדמעות ורחחות נפרד ר' חיים יעקב מבני ביתו וממשפחתו האהובה, בידיעה כי יתכן וזו הפעם האחרונה שהם רואים זה את זה...

הוא עלה על רכבת מסילת הברזל, כשפניו מועדות להעיר 'ראצפערט' בה התגורר בנו של הרה"ק ה"דברי חיים" מצאנז זיע"א, הלא הוא הצדיק רבי שלום אליעזר מראצפערט זיע"א, שנודע ברחבי אונגארן כבעל מופת ואיש קדוש. ר' חיים יעקב נמנה על חשובי חסידיו של אותו צדיק, לעתים קרובות היה נוסע להסתופף בצילו.

בהגיעו לראצפערט, ביקש להיכנס בדחיפות לקודש פנימה, אך כאן הופתע לשמוע מפי הגבאי והמשמש בקודש ה"ה הרה"ח ר' צבי אלימלך דים ז"ל, כי "הרבי ציווה עלי שלא אכניס עתה לחדר, שום אדם, יהיה מי שיהיה, בשום פנים ואופן", ומנע ממנו בגופו, בנעימות דרכו, להיכנס.

"הערש מיילעך" פנה אליו ר' חיים יעקב בתחנונים, "זהו אינו מקרה רגיל, לא באתי הנה לבקש ברכה רגילה, כפי שהורגלתי תמיד, באתי עכשיו לכאן בענין הגובל ב'פיקוח נפש ממש', הרבי

"יש לי אב זקן שסובל מכאבים ברגליו, הוא זקוק מאוד לנעליים אורטופדיות חדשות, שבועות ארוכים אני מחפש עבורו את העור המיוחד הזה... אל תדאג, אני לא אגלה לאיש שרכשתי אותו בחנות הזו...". התחנן הקונה מול פניו.

ור' חיים יעקב, שלב יהודי רחום פועם בקרבו, התקשה לדחות את הלכות. הבעת פניו והסיפור שבפיו נשמעו כאמיתיים, והוא החליט למכור לו את הסחורה.

"בוא אחרי", הורה לו ר' יעקב חיים בלחישתו. הקונה והמוכר נבלעו מאחורי הפרגוד, יריעת העור המבוקשת נארזה היטב, ועברו לידיו של הקונה הגוי, כמובן תמורת תשלום נאה. גם כשהלוקח ביקש פתק 'קבלה' על הקניה לא סירב לו ר' חיים יעקב, תלש מהפנקס דף עליו התנוסס השם וציורו של החנות, רשם עליו את שם העור והמחיר ששולם עבורו.

"בית מסחר לעורות" הכריזו האותיות החרוטות על הפח המתנוסס מעל דלתות החנות שבעיירה ההונגרית. בפנים, ליד שולחן החנווני יושב בעל החנות אברך חסיד יר"ש בשם ר' חיים יעקב דייטש ז"ל, וניהל את החנות ביד רמה. מדי כמה רגעים סבה הדלת על צירה, קונים יהודים ולהבדיל נכריים נכנסו פנימה ובדקו בטיב הסחורות, המוצעות למכירה.

באותו היום, נכנס גוי הונגרי, בגיל העמידה, הוא בדק בעין בוחנת את העורות ומישש בכמה מהן, אך ניכר היה שלא מצא את מבוקשו. "במה אפשר לעזור לך?" פנה אליו המוכר.

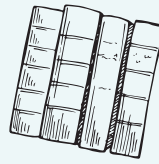
"יש לכם העור המיוחד לשולי הנעליים?" שאל הגוי בנימוס. פניו של המוכר נשתנו ככרום, לשונו כמו נבלעה, והחל מגמגם, אההממ... השאלה נותרה תלויה באוויר זמן רב.

בימים כתיקונם היה משיב כמובן בחיוב על השאלה הזו, כלום ראיתם פעם סוחר שאינו חפץ למכור את הסחורה שבידיו?! אבל כעת, במצב הנוכחי, התשובה על השאלה הזו עלולה להיות עבורו ענין של חיים או מוות, ה"י.

במדינת אונגארן (הונגריה), לפני שמונים שנה. שנת ת"ש, בה התרחש סיפור דגן, הוגבלו צעדיהם של הסוחרים, במיוחד סוחרים יהודים, 'מלחמת העולם' טרם פרצה אמנם לתוככי המדינה, אך היא כבר הורגשה בכל תחומי החיים. הממשלה ההונגרית הכבידה את עולה ואסרה על הבאת סחורות שונות, ביניהם עור מסוג מסוים המשמש לייצור סוליות נעלים.

בדרכים שונות הצליח ר' חיים יעקב סוחר העורות, להביא ממדינה אחרת כמות קטנה של העור המדובר, אך המסחר בו נעשה בסודי סודות, מתחת לשולחן ובחדרי חדרים, זו הסיבה שהוא התכוון להשיב בשלילה לבקשתו של הקונה הגוי, אלא שאז החלו נשמעות מפיו זמירות שהשפיעו על נימי לבו הרחום ומצפונו של ר' חיים יעקב המוכר.

"יש לי אב זקן שסובל מכאבים ברגליו, הוא זקוק מאוד לנעליים

בוודאי לא התכוון למקרה כזה. במילים ספורות סיפר לו ר' חיים יעקב על האסון שניתך עליו בעקבות המשפט האמור להתקיים מחר. מול טענה כזו התקשה המשמש בקודש (-משב"ק) לעמוד נגדו.

נכנס לו המשמש לחדרו של הרבי, וסיפר לו כי החסיד ר' חיים יעקב מבקש להיכנס בענין של פיקוח נפש. "וכי לא אמרתי לך שאין להכניס עתה שום אדם לכאן?" - תמה הצדיק.

כל הדיבורים הללו שמע ר' חיים יעקב מבעד לחרכי הדלת, ולפלא גדול היה בעיניו שהרבי אינו מוכן לקבל אותו בשעה כה קשה וקריטית עבורו. "בבקשה, הערש מיילעך", פנה אליו, "תן לי את המפתחות, ואני מוכן לחרף את נפשי ולהיכנס בכל מחיר, אין לי מה להפסיד".

אבל הגבאי המסור היה נאמן על משמרתו, והבין כי יש דברים בגו, אם הרבי אמר שאין להיכנס, לא יתן בשום אופן לעבור על דברי הרבי.

בלית ברירה נשאר להתמתין שם ב'חדר ההמתנה', כשכל גופו רועד ומפחד, כי פנה יום, ועוד שעה קלה הרכבת יוצאת לקליינווארדיין, ומשם לבערגסאז, מקום בית המשפט, וידע גם ידע היטב מהו פירושן של הדברים 'שלא להשתתף למשפט', דבר זה עלול להיחשב כחטא נוסף על הפשע, ואז דמו בראשו ודינו נחרץ מיד למוות רח"ל בלי שום דין ודברים, ומאידיך עוברים חלקי שעות הנראים כנצחיים, ודלתו של הרבי עדיין סגורה ומסוגרת...

כך, כשהוא מסתובב אנה ואנה בצעדה, עברו עליו כמה שעות מלאות פחד ורעדה, ודומה כמי שמונח עליו חרב חדה.

והנה, דלתו של הרבי נפתחה על צידה. הגבאי איך רץ מהר לקרוא לו: "מהר והכנס, הרבי קורא לך".

בעוד נשמתו באפן, החל לגולל בפני הרבי על חרון אפו, הסיפור הקשה שנחת עליו איפוא, שלא ברצונו. עוד טרם כילה החסיד לדבר, והרבי הושיט לו ידו לשלום, באמרו: "זמנך קצר, לך לחיים ולשלום, ותצליח בעז"ה, אבל מהר להרכבת להאחרונה פן תתאחר".

ר' חיים יעקב עודנו עומד מטושטש ומבולבל, אבל הרבי מאיץ בו: "נו, מהר לדרכך, ראה שלא להתעכב".

כולו גבוך ומבוהל, רץ על עבר הרכבת, ונכנס-נדחף ברגע האחרון לפני סגירת הדלתות, אחרי שכבר השמיעה את צפירתה האחרונה בטרם יוצאת לדרכה.

הרכבת היתה עמוסה בנוסעים, אף מקום פנוי לא נראה לו, אחרי חיפוש רב מצא מקום פנוי באחד הקרונות.

לאחר כמה רגעים שנרגע מריצתו, ונשימותיו הקצרים הסתדרו, הבחין כי הגוי היושב לצדו מוכר לו מהיכן שהוא, כעבור חילופי דיבורים קצרים נודע לו כי הוא בן עירו.

"לאיזו מטרה אתה נוסע לבערגסאז?" מצא את עצמו ר' חיים יעקב שואל את הגוי היושב לצדו, לפי תומו.

"נשלחתי להעביר חבילה מאת שוטרי העיר, אל עבר 'בית

המשפט' שבבערגסאז", השיב הגוי בנימוס. ר' חיים יעקב חטף מבט קל על חבילתו שבידיו, ולגודל החרדה... קפא דמו בעורקיו... כאשר ראה והבחין בטביעת עינו, שבתוך השק מונחות: יריעת העור שהוא מכר שלא כדת לאותו איש בליעל, שהפיל אותו בפה, ומן הצד אף מתנוסס פתק ה'קבלה' של המכירה...

צמרמורת אחזה בכל גופו, בבת אחת החל להבין את כל מה שאירע לו ביממה האחרונה, את סירובו המפליא של הרבי שלא להיכנס אליו, כדי לעכבו עד צאתה של הרכבת האחרונה, ומן השמים נשלח להתיישב ליד השליח המעביר את הראיות להאשימו בעונש הכבד.

בכוחות לא לו, השתדל להסתיר משכינו הגוי את חרדתו, והמשיך לנהל עמו השיחה בידירות, ולנצל את הידידות כדי לרכוש את אמונו ולשלוף ממנו בדרכים שונות את החומר 'היקר' הזה.

♦ ♦ ♦

לאחר שעת נסיעה מראצפערט, הגיעה הרכבת לקליינווארדיין, שם ירדו שניהם בין הנוסעים הרבים, המחכים על הרכבת הבאה שתוביל אותם לבערגסאז.

תוך כדי שיחתו עם הגוי, משך אותו לתוך בית-המרזח ["קרעטשמע"] הסמוך, לנוח קצת מטורח הדרך ולהחיות עצמותיהם היבשות בכמה כוסות משקה חריף המחמם ומחיה העצמות בקור הנורא.

בית המזיגה התנהלה על ידי ידידו של ר' חיים יעקב, יהודי יקר בשם ר' יעקב שווארץ, וכאן מצא ר' חיים יעקב מקום מתאים לסיים הענין בכי טוב... מיד לקח את ר' יעקב בעל הפונדק לחדר צדדי, וסיפר לו בקצרה על השתלשלות הענינים עד כה, וגילה לו שהגוי הזה הוא לא אחר מזה שנשלח להעביר את החומר הקשה נגדו, ור' יעקב התפעל מעיניו הפתוחות של הרבי.

ר' יעקב שווארץ, היה יהודי פיקח, וידע מיד את אשר עליו לעשות, "כיבד" את הגוי בכוס משקה חריף מיוחד במינו. "תביא לנו בקבוק שלם" ביקש ר' חיים יעקב בנדיבות לבו... והמשיך 'לכבד' את 'ידידו החדש' בכוס נוסף, עד שחטפתו שינה עמוקה, והוא נרדם על השולחן, כשנחירות אפיו נשמעו בכל הבית...

לרגע הזה חיכה ר' חיים יעקב. מיד ניגש בעל הפונדק אליו, המתחיל במצוה אומרים לו גמור, לקח את החבילה שנפלה מידי, וגנזה היטב בתוך עמקי האדמה...

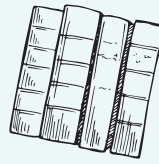
בשעת בוקר הגיע ר' חיים יעקב לבית המשפט בבערגסאז, כחצי שעה לפני פתיחת משפטו. בשעה היעודה נכנס השופט, והמשפט החל.

התובע מטעם המדינה הטיח בפניו את ההאשמות הכבדות, כשאינו חוסך במלות גנאי לתאר את חומרת מעשיו, בפרט כשמדובר ביהודי... "אני דורש להטיל על הנאשם עונש מוות", קרא, "מסחר בלתי חוקי כמוהו כמרד בשלטון החוק, ויש למצות עמו הדין במלוא חומרתו".

"אני כופר בכל ההאשמות שהוטלו עלי", השיב הנאשם בעוז,

**הלוקה 'התמים' יצא
מהחנות, ושם מיד
פעמיו לעבר השוטרים
המקומיים, שלף
מתרמילו את רצועת
העור וה'קבלה'. ר' חיים
יעקב נפל בפח יוקשים,
עיסקא זו עלתה לו
ביוקר רב...**

האם כך מודים להשי"ת על שהוא ברוך הוא מנסה אותך רק בדאגות של עשירות, איך להשיג עוד קצת כסף, במקום שינסה אותך בדאגות של עניות, מאין לוקחים לככר לחם, הרי עליך להודות להשי"ת על העשירות שנפלה בחלקך ולעמוד בנסיון העשירות.

ר' אבא יצא מהיחידות שבור כחרס הנשבר, מדוכא מהחוויה המחרידה העמוקה שלו ברגעי היחידות בהם הוא עמד בארבע האמות של קודש הקדשים ושמע את דברי האמת הקדושים: 'האם בהתנהגות כזו של אי לימוד ואי תפילה במתינות כראוי, האם בכך מודים לבורא העולם ברוך הוא שנותן דאגה של עשירות במקום דאגה של עניות'.

הוא התעמק בדברי הרבי שבאור האמת שלו פתח את עיניו והבהיר לו את מצבו הרוחני ועל היותו כפוי טובה, שעל כל הטובה שהשי"ת נותן לו אין לו לחתיכת בשר ודם שהיום כאן ומחר בקבר זמן להודות לבורא העולם ברוך הוא וללמוד את תורתו הקדושה. כמה ימים התעמק ר' אבא בכך ובא לידי החלטה לעזוב את עסקיו ולהפוך ליושב אוהל, וכדי לכפר על העבר הלא טוב בהנהגתו עד אז החליט למסור מחצית מהונו לצדקה אחר פטירתו. בהחלטה זו נכנס עוד הפעם ליחידות אל הרה"ק מהר"ש.

הרבי שמע על החלטתו האמורה ואמר: טוב הדבר מאד שהוא רוצה ללמוד כל הימים, ומה שיתן מחצית מהונו לצדקה, לא רק בכך יהא משום תיקון העבר, שכן בצדקה בלבד לא מתקנים את העבר אלא צריכים גם לעשות תשובה, אך מה שהוא ר' אבא גינזבורג חושב לתת את הכסף לצדקה לחלק לאחר הפטירה אין זה דבר נכון, אלא 'עולמך תראה בחיך' וראוי לתת חלק זה לצדקה בחייו.

עוד הוסיף הרבי ואמר שההוא אינו מסכים לעזיבת עסקיו. ר' אבא שאל את הרבי: אם הוא לא יעזוב את עסקיו, הרי שהוא ימשיך להיות טרוד ומטורד ולא יהיה לו פנאי להתפלל במתינות וללמוד כל יום. ענה לו הרבי על כך: יכול להיות לך פנאי, הזמן של דברים בטלים שמדברים דברים שאינם שייכים לעצם עסק המסחר, הרי זמן זה תקדיש לתפילה וללימוד.

ר' אבא נסע לביתו. חישוב את הונו, והחל להתנהג כפי שהורה לו הרבי להיזהר מהדברים הבטלים של המסחר ולאמיתו של דבר נכח שיש לו הרבה זמן פנוי ללמוד כל יום.

כעבור כמה חדשים בא ר' אבא גינזבורג אל הרבי לליובאוויטש והביא אתו את חשבון הונו וחילק את חלק הצדקה למטרות שונות. (ספיר ויהלום וישלח ע"ט - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

"לא היה ולא נברא, אני מעולם לא מכרתי לאיש עוד האסור על פי חוק".

"השתק פיי, יהודי", הכריז השופט בזעם, "עוד כרבע שעה יגיעו לכאן שני ראיות המוכיחות כמאה עדים על מעשיך, יש תחת ידינו גם הסחורה האסורה שמכרת, וגם הקבלה שנמסר לידי הקונה, לא נעלם דבר".

"לא יתכן", הכריז הנאשם. "מעולם לא היתה 'קבלה' כזו, הכל בלבול גמור, אין שום כתב-יד כזה היוצא מתחת ידי, ואם יש - מזויף הוא מעיקרו".

הדיון בבית המשפט נמשך. התובע המשיך לשפוף אש וגופרית על ראשו של הנאשם, והוא מצדו עומד בשלוות הנפש ומכחיש את הסיפור כולו. מדי פעם הביט השופט במורה-השעות, וראה שכבר עברה יותר משעה תמימה, ובינתיים אין שום ראיות נגדו. "השליח כבר בדרך, בעוד כמה דקות יגיעו הראיות", ניסה התובע המיוזע למשוך את הזמן.

מרגע לרגע הלכה ונתקצרה רוחו של השופט. "אם עד השעה אחת-עשרה לא יגיעו הראיות, אני מזכה את הנאשם מכל אשמה", קרא באופן ברור באולם המשפטים, מול התובע הזועם שלא ידע את נפשו.

הראיות, כמובן, לא הגיעו, וכשהשעה דפקה על 11:00, הכריז השופט מיד שהוא נקי מכל אשמה, ויצא זכאי בדינו.

(מקור: ס' עטרת חיים ח"ב בהקדמה, מפי בעל המעשה הרה"ח ר' חיים יעקב דייטש ז"ל. הובא בגל' קנין תורה)

ר' אבא, הרי אתה בר דעת, אמור בעצמך, האם כך מודים להשי"ת על שהוא ברוך הוא מנסה אותך רק בדאגות של עשירות, איך להשיג עוד קצת כסף, במקום שינסה אותך בדאגות של עניות, מאין לוקחים לככר לחם, הרי עליך להודות להשי"ת על העשירות שנפלה בחלקך ולעמוד בנסיון העשירות...

אחד מחסידי הרה"ק מהר"ש מליובאוויטש זיע"א, ר' אבא גינזבורג ז"ל, יהודי בעל עסקים גדול בעיר מינסק, גביר גדול, התאונן לפני הרבי מהר"ש ביחידות, שאין לו זמן לקחת ספר לידי, ראשו עסוק במדה כזו שאין הוא קולט אימרה של תורה, והוא שבע רצון שלפחות הוא מתפלל תפילה בציבור.

אמר לו הרה"ק מהר"ש: ר' אבא, הרי אתה בר דעת, אמור בעצמך,

• ווארט יומי • סיפור יומי
• הלכה יומית • אור החיים
הק' יומי • פניני אביר יעקב
• זוהר יומי • פניני הדף
היומי • זיכרון לצדיק

מחברים
הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים
ככה מתחילים את היום!

לחץ כאן להצטרפות

ישרות
לחייל האיש

הזאת אני רוצה לספר לך.

עד לבנית המקוה זכינו בתשעה בנים בחסדי השם. ציפינו מאד לבת, והנה הקב"ה שלח לנו בן עשירי. שלמה קראנו לו. מאז שהוא נולד הרגשתי אהבה גדולה לבן הזה, משהו מיוחד מעבר לאהבה רגילה של הורים. אני ואשתי היינו קשורים אליו מאד.

באחת השבתות אחרי הצהריים האמא מחפשת את שלמה'ה שלה, והוא לא נמצא. היא קוראת לו והוא אינו עונה. היא בודקת בכל המקומות בבית ואחר כך יוצאת לחצר ומגלה את דלת המקוה פתוחה. בפנים מתברר מיד מדוע שלמה'ה לא ענה. הוא שכב בתוך המים. ירד למקוה ועלה השמימה.

אתה מבין מה עבר עלינו? זה הילד הכי יקר שהיה לנו. כולם יקרים, אבל אליו נקשרנו בקשר בל יתואר. הכאב על הפרידה היה קשה מנשוא. לא גמרתי לבכות עליו, על הבן האהוב שהאיר את חיי באור פלאי. אל האבל נוספה גם התמיהה הגדולה שהציקה והכאיבה לי עד עמקי נשמת.

למה? למה נגזר על שלמה'ה להיפטר מן העולם דוקא באופן

זה? אתה בוודאי מכיר את המעשה שמסופר בגמרא (יבמות דף קכא עמוד ב) על נחוניא שהיה חופר בורות מים לעולי רגלים, והבת שלו נפלה שם. באו והודיעו לרבי חנינא בן דוסא, והוא אמר שהוא בטוח שהיא תחיה, באמרו: דבר שהצדיק מתעסק בו, יכשל בו זרעו?

ואני הרי בניתי את המקוה בשביל כלל ישראל, במסירות נפש עצומה. השקעתי את גופי ונשמת בדבר, נתתי את כל כולי, ויתרתי על נוחות ועל ממון לתכלית אחת ויחידה, להרבות קדושה וטהרה בעם ישראל לנחת רוח לבורא עולם. איך יתכן שלבסוף כך עלתה לי? שהבן שלי יטבע דוקא במקוה הזה? זו תורה זו שכרה?

נכנסתי לגדולי ישראל בצרפת ובארץ הקודש. כולם השתתפו בצערי מאד, הרעיפו עלי דברי ניחומים אולם אני לא התנחמתי.

לילה אחד, בשעה שאני ישן מגיע אלי אדם בעל פנים מאירות עם זקן לבן, והוא אומר לי, אבא, תירגע! שאלתי אותו, מי אתה? הרי לפי מראי הנך יכול להיות סבא שלי. אמר לי היהודי הזקן: אני שלמה שלך. אספר לך מי אני. אני אחד מבעלי התוספות, נהרגתי בצרפת על קידוש ה'. עליתי לשמים ונכנסתי לכל מקום שאני רוצה. הרי הנהרג על קידוש ה' מגיע לכל מקום, זאת מלבד המעלות אשר זכיתי לקנות בעולם הזה. ככה טיילתי בעולמות העליונים ונהניתי מזיו השכינה.

עד שהגעתי למקום מסוים ולא רצו להכניס אותי, אמרו לי, נכון שעלית על קידוש ה', אבל בהיכל הזה נכנס רק מי שטבל במקוה טהרה לפני הקבורה. רק נפטר כזה יכול להיכנס כאן.

אומר הבן שלמה: משום שנהרגתי על קידוש ה' קברו אותי בבגדי,

יכול להיות שכאשר תקום תאמר לעצמך 'הלומות שוא ידברוך', ולכן אני נותן לך שני סימנים שהחלום אמיתי.

דבר ראשון, אזכיר לך שבהיותי בגיל שמונה חודשים הגעתי למצב של סכנת חיים עקב קריסת מערכות. הרופאים לא הצליחו להשתלט על המצב, והנה יום אחד קמתי בריא ושלם בלי שום השתדלות של רופא.

הסימן השני, תקפידו על מצות חלה ובקדוה בבת.

התעוררתי מהחלום והנה אני פוגש את הרבנית מרגשת לגמרי, היא חלמה, ששלמה שלה הגיע ואמר לה שאם תקפיד על מצות חלה תחיה לנו בת. כשהוא סיים את סיפורו הוא הראה על בתו בת הארבע ואמר לו, תראה זאת הבת שהגיעה אחרי תשעת הבנים.

את המעשה המופלא הזה שמעתי מהמחנך הידוע הרב אברהם מרדכי סגל, ששמע אותו מאיש החסד הנודע ר' חיים טובי זצ"ל, שעלה למרום בכ"ו ניסן תש"פ.

וכך סיפר ר' חיים: בצרפת, מרחק נסיעה שעה מפרז, יש כפר קטן. שם גרים יהודים נדיבי לב. הזדמנתי לכפר הזה בשבת קודש. בשבת בבוקר התארחתי אצל רב היישוב, והנה אני מבחין במשהו מוזר. מאחורי הוילון ישנו מרובע סתום בלבנים. לא חלון יש שם אלא קיר. "מה הם הלבנים האלו?" שאלתי את מארחי היקר.

הרב התרגש מהשאלה. בתחילה הוא לא יכל לדבר, ורק אחרי שנגרע קצת הוא התחיל לספר.

גרתי בישראל כמה שנים, והגעתי לכאן במטרה לקרב יהודים לאביהם שבשמים. הכפר היפה והפורח הזה היה שומם. לא היה כאן כלום. לא בית כנסת, לא מוסדות חינוך, שום דבר. שממה רוחנית ממש. לאט לאט, בסיעתא דשמיא יסדנו בית כנסת, נפתחו מוסדות לימוד ושם שמים נישא

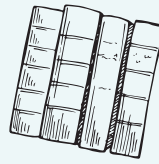
על שפתיים. עם כל ההתפתחות היה בולט מאד חסרונם של מקוה. הדבר הקשה מאד על חיי התושבים, שבכל פעם שנזקקו למקוה היו צריכים לנסוע שעה הלון ושעה חזור.

משראיתי שזה המצב, החלטתי לבנות מקוה. איפה? בחצר הבית שלנו. מי ישלם? אנחנו. הלבנים שאתה רואה כאן סותמים את החלון שפונה לכיוון החצר, שם בנויה המקוה.

במשך שלוש שנים וחצי עמלתי על בנית המקוה. רציתי שהכל יהיה מושלם ומהודר בתכלית הכשרות. בכל שלבי הבניה הזמנתי לכאן רבנים שיבדקו כי אכן הכל נעשה כהלכה, בכל דבר הלכנו לפי הדיעה הכי מחמירה, ובסופו של דבר זכינו לברך על המוגמר. המקוה החלה לפעול, ואנשי הישוב החלו להקפיד הרבה יותר על קדושה וטהרה.

כיון שהמקוה ממוקמת בחצר, הקפדנו מאד מאד שדלת המקוה תהיה סגורה, וילדים לא יוכלו להיכנס לשם. השמירה היתה מעולה וברוך השם אף אחד לא ניזוק, חוץ מפעם אחת ויחידה. על הפעם

הם כמובן עשו ככל שביכולת בן אנוש לעשות, ניסו ברופאים וברפואות שונות, ובכל מיני שיטות ודרכים הקיימים בזה, אך ישועה אין!

ברם, עם כל מצבם הכאוב והמעונה, הם נראו תמיד שמחים ורגועים, ביתם פתוח לרווחה לקבלת אורחים רבים בשבתות וימים טובים, מעורבים בדעתם עם הבריות בנועם ובסבר פנים יפות, ונושאים חן בעיני אלקים ואדם.

כשנשאל פעם האיש, בהיותו עירי כחמש עשרה שנה לאחר נישואיו, כיצד ואיך מחזיק עצמו תמיד בשמחה כל כך? ויתרה מזו: כיצד הוא מצליח גם לסחוף את אשתו בשמחתו, על אף מועקתה הגדולה?

ענה הבעל והסביר, את שמחתי כשלעצמי ניתן להבין בפשטות, שכן אדרבה, ככל שהאדם מתחזק יותר לקבל הנהגת השי"ת עימו, באמונה שלמה ותמימה וביטחון מלא בחסדו וטובו יתברך, יותר הוא מתמלא שמחה ושלווה, בכל עת ובכל מצב שהוא!

ובאשר לזוגתי תחיה, הנה הסברתי לה שכל עיקרו של המושג

ילדים' הוא מעין לוקסוס... ואין זה ממש דבר הכרחי בחיים, שאי אפשר לחיות בעולם בלעדיו. שכן אילו היה זה דבר חיוני והכרחי הרי בוודאי היה הקב"ה נותן את זה לכולם, כמו שאין איש בעולם שאין הקב"ה מספק לו אוויר לנשימה, משום שאי אפשר לחיות בלעדיו. – אלא שלאחד חסר ממון, ולשני חסר דירה, לשלישי חסר כבוד, ולנו חסר ילדים...

בכך שכנע הבעל את אשתו, שאינה צריכה להתעצב כל היום ח"ו, וללכת קדורנית קרובה אל הייאוש רח"ל, שהוא אם כל חטאת! כי אם למצוא דרכים אחרות כיצד להשפיע בעולם בריבוי טובה וברכה. ומאז החלו להתנדב בהרבה ענייני מצוות וגמילות חסדים, בעזרה לגלמודים וגלמודים ומסכנים וכיוצא, והיא

עם בעלה מלאים עשייה ושמחה של מצווה תדיר.

והנה לאחר שנים רבות, נודע להם מסגולה אחת טובה ובדוקה להתברך בבנים טובים, והיא במצות נרות שבת קודש, בחלוקה וסיוע בקיום מצוה זו לנשים המתקשות המתקשות בקיום האי מצוה רבתא דשבתא.

כאשר רמזו כבר בש"ס פרק במה מדליקין ומדליקין (שבת כג:): "אמר רב הונא, הרגיל בנר הויין ליה בנים תלמידי חכמים". ובפירוש רבינו המאירי ז"ל על אתר: "הא לבו סמוך שאין השם מקפח שכר כל בריה, ושמידתו לשלם מידה כנגד מידה. דרך הערה אמרו, 'הרגיל בנר' דרך חיוב מצוה, ובהערה מפורסמת, הויין לו בנים תלמידי חכמים" ע"כ.

לפיכך החלה האשה הצדקנית להיות לעזר ולסיוע במצוה רבתי זו של חלוקת נרות לכבוד שבת קודש. ובכל ערב שבת מתרועעת היא בבית חולים 'הדסה' הענק, על פני כל הקומות והמחלקות בחלוקת נרות שבת בתוספת מטעמים טובים ונעימים לגוף ולנשמה, ולסייע

בעודם מלוכלכים בדם. אמרו לי בשמים שהעצה היחידה להיכנס להיכל הגבוה ההוא, הוא לחזור לעולם ולטבול במקוה טהרה.

כעת בררו, לאיזה מקוה עלי לרדת? למי תהיה את הזכות שאחד מבעלי התוספות יחיה בביתו? הלכו וחפשו וכך עלה השם שלך, אבא יקר, אתה שמסרת את נפשך על גבית המקוה, אצלך אני איוולד.

עכשיו שכבר טבלתי במקוה אני יכול לטייל בכל העולמות בלי שום מגיעה.

דע לך אב יקר, היה לי קשה מאוד לרדת למטה כדי לנחם אותך, אבל משום שלושה דברים ירדתי.

דבר ראשון, משום הכרת הטוב על שגידלת אותי, ובשמים עניין הכרת הטוב הוא חשוב מאד.

דבר שני: כדי שתבין עד כמה גדול העניין של זיכוי הרבים. דבר שלישי: אנשים מסתובבים בעולם עם כל כך הרבה שאלות. רציתי לבוא לחזק את כלל ישראל, שידעו שלכל דבר יש חשבון, וכל מה דעביד רחמנא לטב עביד. לפעמים הצרה הכי גדולה זה משהו הכי טוב שיכול להיות וזכות הכי גדולה. יכול להיות שכאשר תקום תאמר לעצמך 'חלומות שוא ידברון', ולכן אני נותן לך שני סימנים שהחלום אמיתי.

דבר ראשון, אזכיר לך שבהיותי בגיל שמונה חודשים הגעתי למצב של סכנת חיים עקב קריסת מערכות. הרופאים לא הצליחו להשתלט על המצב, והנה יום אחד קמתי בריא ושלם בלי שום השתדלות של רופא.

הסימן השני, תקפידו על מצות חלה ובקרוב תבורכו בבת. התעוררתי מהחלום והנה אני פוגש את הרבנית מרוגשת לגמרי, היא חלמה, ששלמה שלה הגיע ואמר לה שאם תקפיד על מצות חלה תהיה לנו בת.

כשהוא סיים את סיפורו הוא הראה על בתו בת הארבע ואמר לו, תראה זאת הבת שהגיעה אחרי תשעת הבנים.

(גל השגחה פרטית פר' בהעלותך פ"א)

החלה האשה הצדקנית להיות לעזר ולסיוע במצוה רבתי זו של חלוקת נרות לכבוד שבת קודש. ובכל ערב שבת מתרועעת היא בבית חולים 'הדסה' הענק, על פני כל הקומות והמחלקות בחלוקת נרות שבת בתוספת מטעמים טובים ונעימים לגוף ולנשמה, ולסייע ולעזור לנשים החולות בכל הנצרך להם לקראת שבת מלכתא!

והנה לא חלפה תקופה ארוכה מאז שהחלה בקיום אותה סגולה, וכמוזבן בצידוף תפילות רבות ויקרות ממעמקי לב ונפש, התקבלה ועלתה תפילתם לפני קד חי. ואכן זכו לאחר ח"י שנות נישואים שגולדו להם תאומים בריאים...

בירושלים עיר הקודש דרים בשלום ושלווה משפחת טובים מסלתה ומשמנה, ששמונה עשרה שנים (!) לאחר חתונתם לא היו להם ילדים רח"ל.

ולעזור לנשים החולות בכל הנצרך להם לקראת שבת מלכתא! והנה לא חלפה תקופה ארוכה מאז שהחלה בקיום אותה סגולה, וכמובן בצירוף תפילות רבות ויקרות ממעמקי לב ונפש, התקבלה ועלתה תפילתם לפני קל חי. ואכן זכו לאחר ח"י שנות נישואים שנולדו להם תאומים בריאים ושלמים בחן וחסד, והביאו לביתם בחסדי הש"ת הרבה אור נחת ושמחה, לאורך ימים ושנים טובות, אמן.

(גל' טיב הקהילה - פר' בהעלותך פ"א)

מששמע את דברי קודמו, נרגע. כשהתבקש למסור דין וחשבון, הצהיר: "סדר יומי אף הוא קבוע היה, כמעט כסדר יומי של קודמי. ניתן לומר שהיה זהה בשלושת רבעי היממה: גם אני קמתי משנתי. אמנם לא הלכתי לבית הכנסת, אבל אכלתי ארוחת בוקר וקינחתי בספל קפה וסיגר. כמוהו. אמנם לא ברכתי, אבל הלכתי לבנק וחזרתי לארוחת הצהריים. כמוהו. ושוב, לא ברכתי אחריה אבל נחתי מנוחת צהריים. כמוהו. לא קיבלתי דורשי תרומות אלא הלכתי למשחק חברתי - אבל חזרתי כמוהו לארוחת הערב, ולאחר משחק שחמט שכבתי לישון". לא תורה, לא תפילה, לא חסד, לא החזקת תורה, ובית הדין פסק: "גיהנם"...

התקומם הלה, וחקר: "גן העדן שפסקתם לחברי - על התפילה והלימוד והחסד בלבד נפסק?!" אמרו לו: "לא, הוא קיבל שכר על עשרים וארבע שעות ביממה!"

טען הלה: "והלא עשרים שעות היו זהות, לי ולו - מדוע לא אקבל תמורתן שכר?!"

לפני כמאתיים שנה נפטר בווינה השר רבי שמשון ורטהיימר ז"ל, בנקאי אמיד, תומך תורה ומפעלי חסד. זמן קצר לאחר מכן סח הצדיק הקדוש רבי חיים מצאנז זצ"ל לחסידיו: בואו ואספר לכם מה אירע בדינו של השר היהודי מווינה.

תמחו, והצדיק פתח וסיפר: כשעלה למדום, נתבקש למסור דין וחשבון. אמר: "סדר יומי קבוע היה. בבוקר קמתי והלכתי לתפילה, ושבתי לביתי לארוחת בוקר. אחריה שתיתי קפה, עישנתי סיגר, ועברתי על העיתונים. אדם במעמדי חייב להיות מעודכן. ברכתתי על מזוני והלכתי לבנק עד לצהריים. שבתי לביתי לארוחת צהריים, אכלתי וברכתי והלכתי לנוח. כשקמתי, הגיעו גבאי הצדקה ונציגי הישיבות, שטחו את בקשותיהם וקיבלו את תרומתי. לאחר מכן עליתי לבית הכנסת לתפילת מנחה, שיעור תורה ותפילת ערבית. לאחר התפילה היה לי שיעור נוסף, ארוחת ערב ומשחק שחמט, להפיג את מתיחות היממה. קריאת שמע שעל המיטה ושינה. זהו, כזה היה סדר יומי."

שמע בית הדין, והחליט: "גן עדן!"

באו שני מלאכים צחורים להוליכו למקומו, ואחריו התייצב לדין חברו, אף הוא בנקאי, שנפטר באותו היום. מתחילה פחד ורעד מהדין הנורא, כי לא שמר תורה ומצוות. אבל מששמע את דברי קודמו, נרגע. כשהתבקש למסור דין וחשבון, הצהיר: "סדר יומי אף הוא קבוע היה, כמעט כסדר יומי של קודמי. ניתן לומר שהיה זהה בשלושת רבעי היממה: גם אני קמתי משנתי. אמנם לא הלכתי לבית הכנסת, אבל אכלתי ארוחת בוקר וקינחתי בספל קפה וסיגר. כמוהו. אמנם לא ברכתי, אבל הלכתי לבנק וחזרתי לארוחת הצהריים. כמוהו. ושוב, לא ברכתי אחריה אבל נחתי מנוחת צהריים. כמוהו. לא קיבלתי דורשי תרומות אלא הלכתי למשחק חברתי - אבל חזרתי כמוהו לארוחת הערב, ולאחר משחק שחמט שכבתי לישון". לא תורה, לא תפילה, לא חסד, לא החזקת תורה, ובית הדין פסק: "גיהנם".

התקומם הלה, וחקר: "גן העדן שפסקתם לחברי - על התפילה והלימוד והחסד בלבד נפסק?!" אמרו לו: "לא, הוא קיבל שכר על עשרים וארבע שעות ביממה!"

טען הלה: "והלא עשרים שעות היו זהות, לי ולו - מדוע לא אקבל תמורתן שכר?!"

ענהו: "משל למה הדבר דומה? לסוחר הקונה תבואה מן האיכר, שקי תבואה המעורבת במוץ ותבן ואף צרורות עפר. כך בוחר האיכר למכרה, ומקבל עבורה את מחירה. אך אם יבוא אדם ויבקש למכור את המוץ לבדו ולקבל עבורו את מחצית המחיר - הלא ילעגו לו..." והסבירו: "הוא הדין בענייננו: כשם שיש שותפות יששכר וזבולון, לומד התורה עם הסוחר התומך בו ומאפשר את לימודו, כך יכול אדם להיות "יששכר וזבולון" כאחד, כאשר הוא עובד ועמל לפרנסתו כדי שיוכל לנהל אורח חיים יהודי, לחנך את ילדיו בחינוך תורני, להקדיש עיתים לתורה וליטול חלק במעשי חסד - אדם כזה הופך גם את שעות עבודתו ואף את שעות מנוחתו למכשירי מצוה ומקבל אף עליהם שכר, כי הם המאפשרים לו להתפלל ביישוב הדעת וללמוד תורת ה', לחנך בניו ולנהל ביתו בדרך ה'. אבל עבודה ומנוחה בלבד, בלא שיהיו מכשיר לרוחניות ולמצוות, אינם נושאים שכר!"

סיפור נפלא הוא, וליקחו כה נוקב ומחייב. ורמזו הוא בתורה, בתחילת פרשתנו: "וזה מעשה המנורה מקשה זהב, עד ירכה עד פידחה מיקשה היא, כמדאה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה".

והסביר רבינו ה"חפץ חיים" זצ"ל: המנורה הטהורה רומזת לתורה, "תורה אור". השמן הזך רומז לחכמה, הבזיכים, הפיתוחים הכפתורים והפרחים רומזים לפרטי הדינים, הכל "כמדאה אשר הראה ה' את משה", הכל ניתן למשה מסיני. אך הנה דבר חידוש: גם "ירכה", הכן המעמיד, הרומז לפרנסה המאפשרת את לימוד התורה - גם היא מיקשה אחת, חטיבה אחת עם המנורה עצמה, וגם היא זהב טהור! כי כאשר מטרתה להיות בסיס וכן לתורה הקדושה - נוטלים גם עבודה שכר!

מגיד מישרים הג"ר שלום מאיר וולך - גל' וקראת לשבת עונג

פנינים על הפרשה:

זהירות שלא לדבר בעת התפילה

עשה לך שתי חצוצרות כסף מקשה תעשה אתם וגו' ותקעו בהן וגו' ואם באחת יתקעו וגו' (במדבר י ב-ד). אפשר לרמז אלה הפסוקים על שפתי אדם, שצריך לזהר לשמורם כראוי שמירה מעלה, ויסתכל ובין שכל עבודת ה' בהם תלויה, ועקר עמוד העולם שהיא התפלה בשפתים תלויה, ועקר התורה בהם תלויה, וכיון שעקר העבודה בהם תלויה, צריך שיהיו שמורים מכל דבר המטנף אותם, שאם יהיו מטנפים, לא שיר שיעל ידיהם תעשה שום פעלה, לא בשעת התפלה ולא זולתה. והנה בתפלה על ידי דבורנו אנו מניחים מעלים העליונים, ובפרט על ידי קדיש שאנו אומרים בהודו' אנו מניחים מעלים עולם העשיה לעולם היצירה, ועל ידי קדיש 'ישתבח' אנו מניחים מעלים עולם היצירה לעולם הבריאה, אמנם בין עולם הבריאה לעולם האצילות אין אנו אומרים קדיש, דבשעת העמידה עולם הבריאה ועולם האצילות חד הוא:

השפתיים צריכים להיות סגורים מלעסוק בהבלי העולם

וזהו כונת הפסוקים: עשה לך שתי חצוצרות כסף, 'בחצוצרת' גימטריא 'שפתי', לרמז שעל השפתים הוא רומז. והתורה מזכרת עשה לך שתי חצוצרות כסף, דהינו שתי השפתים עשה אותן מזקקות ככסף, כמו שנאמר (תהלים יב ז) 'אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזקק שבעתים'. והתורה מזכרת האדם, אותם שתי השפתים צריך שיהיו מזקקים ככסף, שלא יתעסק בהם בדברים בטלים וכיוצא, רק ביראת ה' כל היום. וזהו מקשה תעשה אתם, דהינו, עשה אותם כאלו הם מחברים לענין לעסוק בהבלי העולם ובדברים בטלים:

וזהו את כל הציבור שישמרו פיהם קודם התפילה ובשעת התפילה ויתדע באיזה שעה תפתח אותם ודברת בהם ויש תועלת בדבריהם, בשעה שאתה אומר תוכחות מוסר לבני אדם, ובשעת תפלה. והאזהרה הגדולה היא בזמן התפלה, שלא יפסיק בדברי חל בשעת התפלה. וכיון שהתפלה היא ברבים, צריך השליח צבור והקהל כלם יזהרו מדברי חל בשעת התפלה, וגם כן יהיו שמורים השפתים קודם התפלה, שאם היו טמאים ולא תקנעם לא תקבל תפלתם. וזהו שאמר והיו לך למקרא העדה, דהינו כשתשמר שפתיך ויהיו נקיים מכל דפי, יועילו לך כשתקרא את העדה ותדבר להם דברי מוסר ויראת ה', ישמעו לך ויקבלו דבריך (ברכות ו:). זאת ועוד, ולמסע את המתנות, דהינו בשעת התפלה, שהעולמות העליונים נוסעים מעולם לעולם, וזה נעשה על ידי דבור תפלתו, אם היו השפתים נקיים, יוכלו לעשות פעולות אלו למעלה, ואם לאו, לאו, והינו שאמר ולמסע את המתנות:

פיו של אדם צריך להיות כשופר שאינו נעשה אלא למצוה

ותקעו בהן וגו' עדו אליך כל העדה אל פתח אהל מועד. ואם באחת יתקעו וגו' עדו אליך הנשיאים ראשי אלפי ישראל. אחר שאמר 'היו לך למקרא העדה' שבה גרמו, שכשישמר גדול העם את פיו כראוי, בהכרח יהיו דבריו מקבלים להם וישמעו לו וילמדו ממנו ויעשו כמעשהו. וכשיהיו יחד כל העדה פיהם שלם ומתפללים אל ה', בודאי שתקבל תפלתם ותעשה רשם למעלה, וזהו שאמר ותקעו בהן, דהינו כשתקרא העדה וגם הם שמרו את פיהם מדברים בטלים, דלהכי

עצות וסגולות:

תלמוד תורה (ג')

על ידי הלכה ברורה, השכינה עולה מן הקליפות מבאר בזהר הקדוש (ח"ג כז:): דכשההלכה מתבארת ונפסקת כהלכתה, בזה יש עליו לשכינה לפרח בכנפיה ולעלות מבין הקליפות, וכל עוד שלא נתבררה ההלכה ועדין יש קשיות וספקות, עדין השושנה בין החוחים. (אלף בינה, אות י"ד ג)

הטורה בבירור ההלכה – מקשט את השכינה

והנה התלמוד שהוא מברר טעמי המשנה ופרושה ופסק ההלכה, צריך עיון ומחנה כדי לישוב ההלכה על בריה. וכל המעין ושוהה לטרת כדי להעמיד ההלכה על בריה שכרו מרבה, משום דמשבר פת הקלפה ומקשט השכינה (פע"ח שער הנהגת הלימוד פרק א).

(אלף בינה, אות ז"ן א)

התורה מכנעת את כוחות הרע

התורה היא המכנעת ס"מ ולילית, כי 'תורה' גימטריא ס"מ ולילית' כמו שכתבו הראשונים ז"ל (דבש לפי להחיד"א מערכת תיו אות מא), להורות בברור גמור, כי התורה היא המכנעת אותם.

באמת התורה עם קיום המצוות משפילים ומכניעים ס"מ ולילית עד מאד.

(אלף בינה, אות גימ"ל ו)

הלומד ואינו מקיים גורם להתאחזות הקליפות

אך בזאת בעיני לומד ומקיים, אומר ועושה, כי אם חס ושלום לומד ואינו מקיים, בזה הרגיעו ס"מ ולילית ומצאו מנוח, כי כל התורה היא שלומד אותו שאינו מקיים, הם לוקחים אותה ונהנים ממנה, כי שלהם היא ומדינא זכו בה, ואדרבא בזה מתגברים עליו.

(אלף בינה, אות גימ"ל ו)

אין דבר שמשבר כח היצר כמו התורה

מאחר שהוא אוהב את התורה כל כך ואינו פורש ממנה, בזה נשבר כח היצר הרע ולא יועילו כל תחבולותיו וערמותיו, שאין לך דבר שמשבר כח היצר הרע כמו התורה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (קידושין ל:): 'אם פגע בך מגול זה משכחו לבית המדרש, אם אבן הוא גמול, ואם ברזל הוא מתפוצץ', דכל כחות היצר הרע ותחבולותיו, התורה מכנעת הכל.

(אלף בינה, אות מ"ם ב)

אין רפואה כמו התורה

כי אין רפואה כמו רפואת התורה שהיא מטהרת את הטמאים ומקרבת את הרחוקים ומרפאת החולים ומחיה את המתים (תיקו"ז תי' כב סו; ויק"ר כה א).

(מעגלי צדק, אות י"ד)

מקנן בציורה. ומה שחזר ואמר תרועה יתקעו למסעיהם, משום דעולם העשיה מרבים בו הקלפות יותר מן הקדשה, ושלא תאמר שם שיר לומר קדיש לשבד כת הקלפות כיון שהם מרבים, אבל בעולם היצירה שאינם מרבים כל כך אין אומרים קדיש, לזה אמר גם בזה העולם חובה תרועה יתקעו למסעיהם, דגם שם הקלפות מחצה על מחצה בקדשה:

כשהבריאה עולה לאצילות אין צריך קדיש

ובהקהיל את הקהל לתקעו ולא תריעו. כאן רומז על הבריאה כשעולה לעולם האצילות דאינו צריך קדיש. וזהו תתקעו ולא תריעו, דהינו תאמרו בזה, שהוא תקיעה, ולא תריעו שהוא קדיש. והרמז לעולם האצילות כאן הוא, את הקהל עם הכולל גימטריא 'האצילות'. וזהו שאמר ובהקהיל את הקהל, דסוף אסיפת וקהלת העולמות הוא עולם האצילות, לפיכך אמר כאן ובהקהיל את הקהל. ועוד, משום שאומרים בשעה שאנו רוצים להתדבק בעולם האצילות, 'משה ובני ישראל לך ענו [שירה] בשמחה רבה, וזהו ובהקהיל את הקהל:

המלאכים מלומדים זכות רק על המתפלל בפה טהור

ובני אהרן הכהנים יתקעו בחצצרות. בא לרמז דכשיהיו בני ישראל שפתותיהם מתקנים כראוי וראויים לתפלה, מיד המלאכים מזמנים לקבל תפלותיהם להעלותם וללמד עליהם זכות. וזהו שאמר ובני אהרן, הם המלאכים המזמנים תחת יד מיכאל שהוא כהן גדול של מעלה (חגיגה יב:), יתקעו בחצצרות, הינו שילמדו זכות עליהם בשפתותיהם. וכך הענין הזה נוהג לעולם, דשפתי העליונים תלויים בשפתי התחתונים, וזהו והיו לכם לחקת עולם לדורתיכם:

תקיעת שופר בראש השנה רק בפה טהור

וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצר אתכם והרעתם בחצצרות ונזכרתם לפני ה' אלהיכם ונושעתם מאיביכם. בא לרמז על יום ראש השנה שהוא יום הדין, והשטן מקטרג ומביא עונות בני ישראל לפני ה' למשפט, ואותו היום צריכים לתקע בשופר מש, צריך שהשפתים התוקעים השופר יהיו מתקנים ונקיים, דאי לאו הכי אין כאן תפלה ואין כאן שופר. וזהו שאמר וכי תבאו מלחמה בארצכם, הוא יום ראש השנה שאנו חוגגים כלי מלחמה נגד השטן, וכלי המלחמה הם התפלה ותקיעת השופר (ראש השנה טז:). כשיהיו שפתותיהם מתקנים כראוי, והרעתם בחצצרות, דהינו השפתים שלכם שהם החצצרות, כיון שהם מתקנים כל מה שתעשה בהם רצוי ומקבל. וזהו שאמר ונזכרתם לפני ה' אלהיכם ונושעתם מאיביכם, הוא השטן המקטרג עליהם:

רק תפילה בפה טהור היא במקום קרבן

וכן נמי ביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשכם, שאתם מתפללים מוסף ומזכירין בו הקרבן, צריכים שיהיו שפתותיהם שלמים כדי שיהיו במקום קרבן, כמו שנאמר (הושע יד ג) 'ונשלמה פרים שפתינו' (במדב"ר יח כא), וזהו שאמר והיו לכם לזכרון לפני אלהיכם. ולא תשגו ותאמרו, מאחר שאתם מתקנים שפתותיהם אין קפידה בתקון הלב, לזה אמר כי אני ה' אלהיכם היודע מחשבות הלב, וחובה להיות התקון בשניהם, ועל זה אמר דוד המלך עליו השלום (תהלים יט טו) 'יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי':

(פיתוחי חותם פרשת בהעלותך)

נקט רמז הדבור בלשון תקיעה, לרמז דהשומר את פיו ואינו מדבר כי אם בדברים הגונים, הוי דבורו דומיא דשופר דלא נתקן כי אם לתקיעת מצוה, לפיכך נקרא השומר שפתיו תוקע. והכי קאמר קרא, אם גם הקהל שמרו שפתותיהם, והינו ותקעו בהן דקאמר, דהינו שאינם מדברים כי אם דברים הגונים דומיא דתקיעת שופר, וכיון דהכי הוא, ראויים הם, ולפיכך ונועדו אליך [כל העדה] אל פתח אהל מועד שהוא בית הכנסת:

האבות מלומדים זכות רק על המתפללים בפה טהור

וכיון שיתקבצו בבית הכנסת, ואם באחת יתקעו, דהינו שיהיו הקהל באחדות אחת, ושפתותיהם שלמים דומיא דתקיעה, אז תזכו לענין זה, ונועדו אליך הנשיאים ראשי אלפי ישראל. בא לרמז בזה, דבתפלה אנו מזכירים אבות העולם, כמו שנאמר (שמות ג ו) 'אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב', ופשוט הוא כשאנו מזכירים אותם שילמדו עלינו זכות ומבקשים עלינו רחמים (תוס' שבת נה. ד"ה ושמואל), אך בזאת יאותו לנו, כשיהיו שפתותיהם נקיים וראויים לתפלה. וזהו שאמר ואם באחת יתקעו, דהינו ששפתותיהם כלם ראויים והגונים דומיא דתקיעה, אז ונועדו אליך הנשיאים ראשי אלפי ישראל הם אבות העולם, שיזדמנו ויועדו בעת התפלה וילמדו עליהם זכות. ומה שהוציא זה בלשון יחיד ולא אמר 'ונועדו אליכם' כמו שאמר ואם באחת יתקעו, הטעם, כמו שאמר התנא (אבות פ"ה מ"ח) כל המזכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו, וגם כאן כיון שהגדול שבהם הוא שתקן את כל הקהל, לפיכך זכות כלם תלוי בו: הקדישים מעלים את עולמות הקדושה ומשברים את הקליפות

ותקעתם תרועה ונסעו המחנות החגים קדמה. בא לרמז כאן ענין שני הקדישים שאנו אומרים קדם התפלה, אחד ב'הודו' ואחד ב'ישתבח', והקדיש שבו'הודו' הוא להעלות עולם העשיה לעולם היצירה, וקדיש שבו'ישתבח' הוא להעלות עולם היצירה לעולם הבריאה. וידוע כת הקדיש, כמו שכתוב בזהר הקדוש (ח"ב קכט:) ובדברי רבנו הא"י ז"ל (שער הכונות ענין הקדיש), דהוא (מתבאר) [מתברר] שלשלאין דפרזלא, וכחו הוא שאין הקלפות יכולים להתדבק בו ולהעלות עמו, וזהו שאמרו מתברר שלשלאין דפרזלא, דהינו משבד כת הקלפות שהם קשות כפרזל, ואינם יכולים לעלות. וידוע גם כן שהאופנים הם בעולם העשיה, וכשעולה עולם היצירה גם הם עולים, והחיות הם בעולם היצירה, וכשעולה עולם היצירה גם הם עולים. והנה תרועה רומזת לקדיש, דתרועה לשון שבר, כמו 'תרעם בשבט ברזל' (תהלים ב ט), משום שמשבד כת הקלפות כאמור. ועוד, תרועה במלוי כזה: 'ת"ו ר"ש ו"ו ע"ן ה"י, המלוי עם שני כוללים גימטריא 'קדיש':

קדיש הראשון שבו'הודו' מעלה את עולם העשיה ליצירה

וזהו שאמר ותקעתם תרועה, הוא הקדיש הראשון שבו'הודו' שבו עולה עולם העשיה והאופנים שבו, וזהו ונסעו המחנות החגים קדמה, קדמה הוא עולם העשיה שהוא ראשון מלמטה למעלה, וזהו ונסעו המחנות הם האופנים החגים בעולם העשיה, יסעו ויעלו עם עולמם ראשונה לעולם היצירה:

קדיש השני שבו'ישתבח' מעלה את היצירה לבריאה

ותקעתם תרועה שנית, הוא קדיש האומרים שנית ב'ישתבח', שבו עולה עולם היצירה והחיות שבו לעולם הבריאה, וזהו שאמר ונסעו המחנות הם החיות. ומה שאמר החגים תימנה, הוא עולם היצירה, משום דזעיר אנפין נקרא 'דרום', וקיימא לן דזעיר אנפין

כבוד אנשים רבים בהולכת התינוק לברית (קוואטער)

בגמ': דעבוד מעשה איצטבא (יומא מט, א).

מנהג ישראל להגיש את התינוק לברית המילה על ידי אנשים רבים, המכונים 'קוואטער'.

בטעם מנהג זה כתב באוצר כל מנהגי ישרון (תרע"ו, עמ' 49) על פי המבואר בסוגיותנו בביאור הכתוב 'וישחטו הפסח ויזרקו הכהנים מידם והלויים מפשיטתם, שתיתב מ'ידם' באה ללמד שזורים היו מקבלים את הדם מהכהן שקיבל את הדם והיו מוליכים אותו אל הזורק, והקשה רב ששת הרי הולכה בזר פסולה ואיך היו הזורים מוליכים את הדם, ותרצה הגמרא שהזורים היו משמשים רק כאיצטבא ולא היו מוליכים כלל את הדם אלא היו מניחים הכהנים המקבלים ביד הזורים והכהן הזורק היה נוטל את הדם מידיהם.

ולכאורה יקשה אם באמת לא סייעו הזורים כלום בהולכה, למה בכלל השתמשו בהם. ומוכח שכבוד המצוה הוא שיעסקו בו אנשים רבים, ומכאן המקור גם בהבאת התינוק לברית מילה שכבוד המצוה הוא שיעסקו בו אנשים רבים.

מנהג ישראל להגיש את התינוק לברית המילה על ידי אנשים רבים, המכונים 'קוואטער'. בטעם מנהג זה כתב באוצר כל מנהגי ישרון (תרע"ו, עמ' 49) על פי המבואר בסוגיותנו בביאור הכתוב 'וישחטו הפסח ויזרקו הכהנים מידם והלויים מפשיטתם, שתיתב מ'ידם' באה ללמד שזורים היו

מקבלים את הדם מהכהן שקיבל את הדם והיו מוליכים אותו אל הזורק, והקשה רב ששת הרי הולכה בזר פסולה ואיך היו הזורים מוליכים את הדם, ותרצה הגמרא שהזורים היו משמשים רק כאיצטבא ולא היו מוליכים כלל את הדם אלא היו מניחים הכהנים המקבלים ביד הזורים והכהן הזורק היה נוטל את הדם מידיהם. ולכאורה יקשה אם באמת לא סייעו הזורים כלום בהולכה, למה בכלל השתמשו בהם. ומוכח שכבוד המצוה הוא שיעסקו בו אנשים רבים, ומכאן המקור גם בהבאת התינוק לברית מילה שכבוד המצוה הוא שיעסקו בו אנשים רבים.

אמנם יש מהאחרונים שנתנו טעם אחר למנהג הקוואטער, וביארו שהוא משום רוב עם הדרת מלך שישתתפו אנשים רבים בקיום המצוה של הבאת התינוק למול, ולא משום כבוד המצוה אלא משום קיום המצוה על ידי המביאים [שו"ת משנה הלכות (ח"ב סי' קעז) ועוד]. ולפי זה העיר הגר"ז אויערבך [בהסכמתו לספר אוצר הברית] שיש להקפיד שאכן האנשים הרבים העוסקים בהבאת התינוק יעסקו כולם בהבאתו וקידומו לברית המילה, ולא סתם יעבירו מיד ליד. אך לטעם הראשון שהוא משום כבוד המצוה מבואר שגם על ידי הנחה על האדם כמעשה איצטבא בלבד בלי שיקרבו כלום, יש בו משום כבוד המצוה ואין צריך שיקרב בדוקא את התינוק לברית.

ובספר ברית אברהם הכהן (עמ' רכח) הביא בשם ר' חיים קרייזוידטה שרב תימני סיפר לו שהמנהג בתימן לא לחלק

את הכיבודים כלל, ואדם אחד בלבד גם מביא את התינוק וגם אווזו בשעת המילה וגם בשעת הברכה, וגם מחזיר את התינוק לאחר הברית. ואמר שרק באופן זה מתקיימת הסנדקאות כמצותה שעליה נאמר (רמ"א יו"ד סי' רסה סי"א) שהיא כקטורת ומעשירה, אך המחלקים את המצוה להרבה אין זו סנדקאות כדינה ואין העוסקים בה מתעשרים [וראה שם עוד שסיפר על עצמו שפעם עשה הסנדקאות כנ"ל וזכה מיד לעשירות]. ויש להעיר מדברי הגר"א בביאורו (יו"ד שם סי' קמו) שכותב שבאמת מעולם לא ראינו סנדק שהתעשר.

שינוי בית כנסת מיעודו

בגמ': חטאת שמתו בעליה ולמיתה אזלא. (יומא ג, א).

בעיירה האדיאן שברוסיה לא היה מקווה טהרה ואחר חיפושים רבים מצאו בני העיירה אפשרות לבנות מקווה טהרה בעזרת נשים הישנה של בית הכנסת שמוזה זמן רב שלא השתמשו בה לתפילה. ונתעוררה השאלה אם מותר לבנות מקווה שם, שהרי ההלכה היא שאין מוכרים את בית הכנסת להשתמש בה שימושי גנאי כגון בית המרחץ או בורסקי אלא א"כ מוכרים אותו ע"י שבעה טובי העיר ובמעמד אנשי העיר (שו"ע או"ח סי' קנ"ג סעי' ז-ט), ובעיירה זו לא היתה אפשרות למכור את עזרת הנשים באופן זה, ופנו בשאלה לפני האגרות משה (או"ח א סי' נא) אם מותר להם למכור את עזרת הנשים לצורך מקווה גם בלי ז' טובי העיר.

בתשובתו דן הגר"מ פיינשטיין בטעם שנשתנתה מכירת ז' טובי העיר [וראה ביאור הלכה שם ד"ה ואם מכרוהו], ומבאר שדין מכירת בית הכנסת נלמד מדיני קדושת קדשים, וכשם שמצינו בחטאות המתות שאין בהם קדושת הקרבה והנהגה מהם אינו מועל בהקדש ואינו חייב קרבן מעילה, ומדין זה הוכיחו האחרונים שכל חפץ של קדושה שאינו יכול לשמש עוד ליעודו פוקעת ממנו קדושתו [ראה כסף משנה (מעילה פ"א ה"ו), אבן האזל שם, מרומי שדה (נזיר כד:), פרי יצחק (ח"ב סי' לד), ישועות מלכו (יו"ד סי' עא), אחיעזר (יו"ד סי' יג, סו"ס ג), מקדש דוד (סי' יט), חזון איש (בכורות סי' יח ס"ק יז) וקהילות

באשל אברהם מבוטשאטש (ס' גב) דאין ספק שהמתפללים בעת חזרת הש"צ הרי הם מקיימים תפילה עם הצבור ממש, כיון שבהכרח יש עשרה ששומעים ומקשיבים לחזן והם כעונים ממש. וכן כתבו בשו"ת באר יצחק (או"ח ס' כ ענף ב) ובחזון איש (או"ח ס' יט סק"ז) שתפילה עם הש"צ היא תפילה בציבור.

אך בשו"ת אגרות משה (או"ח ג ס' ט) האריך לתמוה על דעה זו, והוכיח שעיקר תפילה בציבור היא תפילת לחש, והמתפלל עם הש"צ לא יצא חובת תפילה בציבור ורק מעלה קצת יש בזה יותר מכל תפילה ביחידות, ועל תשובת החתם סופר כתב שכל דברי תשובה זו הם דברים מוטעים וברור שאין זה מדברי החתם סופר ואין לחוש לתשובה זו. וכן כתב הפרי מגדים (ס' נא א"א סק"א) שתפילה עם הש"צ אינה תפילה בציבור.

ובטעם הסוברים שגם תפילה בלחש נחשבת תפילה בציבור אף שכל אחד מתפלל לעצמו, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ד או"ח ס' ד) על פי המבואר בסוגייתנו שקרבן חגיגה נחשב לקרבן ציבור אף על פי שכל אחד מקריבו לעצמו ואין מקריבים קרבן אחד עבור כל הציבור כתמידין ומוספין כיון שעושים אותו כל ישראל בכנופיא ובהתכנסות אחת. ואם כן גם תפילת הלחש אף שכל אחד מתפלל לעצמו מכל מקום כיון שהיא בכנופיא והתכנסות אחת נחשבת לתפילת ציבור. ומכל מקום קיים שם דעת החתם סופר שתפילה עם הש"צ עדיפה יותר, כיון שכל הציבור שומעים יחד והיא תפילת ציבור ממש.

גורל על ידי פתיחת ספר תורה

בגמ': ומי גנזו יאשיהו גנזו מה ראה שגנזו ראה שכתוב וכו' (יומא נב, ב).

בגמרא מבואר שיאשיהו המלך גנז את הארון כיון שראה שכתוב 'ולך ה' אתך ואת מלכך אשר תקים עליך אל גוי אשר לא ידעת אתה ואבתך'. ובמדרשות מבואר שהיה זה ספר התורה שמצא חלקיהו הכהן הגדול בבית המקדש כמבואר בדברי הימים (ב' לד יד-כא), וכשפתחוהו נפתח בדיוק בפסוק זה ולמד יאשיהו שצריך לעשות מעשה על פי המקום שבו נפתח ספר התורה

שומעים, ולא כשמתפללים כולם בלחש כל אחד לעצמו [ראה שו"ת מעט מים (ס' כא), טהרת המים (מערכת ת אות ט), שוירי טהרה (מערכת ת אות ט) ועוד]. ומכל מקום כתב בשו"ת מעט מים (שם) שאין כוונת הרמב"ם לומר שתפילת הצבור בלחש אינה נחשבת כלל כתפילה כעבור, שהדבר ברור דאם מתפללים בצוותא ובכנופיא נחשבת תפילתם תפילת רבים שמתקבלת ברצון לפני הקדוש ברוך הוא, אלא שעיקר תפילה בציבור הוא כשהש"צ מתפלל וכולם שומעים, ושמיעתם יחד מצרפת אותם יותר ממה שהם מצטרפים כשמתפללים בלחש ורק מציאות היותם יחד במקום אחד מצרפם.

וכתב החתם סופר (אגרות סופרים ס' יד, ליקוטי תשובות ס' ד) לפ"ז, שאם מתפלל בלחש עם שליח הציבור מקיים הוא בזה דין תפילה בציבור, דמה שהיחידים מתפללים כל אחד לעצמו אין זו תפילה בציבור, ומעיקר הדין היו צריכים רק שיתפלל הש"צ וישמעו כולם זוהי תפילה בציבור, אך כיון שקשה לציבור לכיון דעתם לשמוע כל התפילה מהש"צ תיקנו שכולם יתפללו בעצמם, ומעיקר הדין היו צריכים להתפלל כולם עם הש"צ והש"צ יתפלל בקול רם וכולם עמו בלחש, אך כדי שישדיר הש"צ תפילתו לפני שיתפלל תיקנו שיתפללו תחילה כולם בלחש ויסדיר אז הש"צ תפילתו, ואחר כך יתפלל הש"צ בקול רם ויקיימו דין תפילה בציבור. ועל כן אם אירע שיחיד מתפלל מילה במילה עם הש"צ, עלתה בידו תפילת ציבור. וכן כתב

יעקב (קידושין ס' מד ס"ק ב-ג).

וה"ה בגדר דין מכירת ז' טובי העיר, כשם שקדושת הגוף של קרבן פוקעת כשאינה עומדת עוד למטרתה וכדין חטאות המתות, כך גם בית כנסת שיתברר שמעתה ועד עולם לא ישתמשו בו עוד כבית כנסת ואף בדמיו שיקבלו ממכירתו לא ישתמשו לדבר שבקדושה, פוקעת קדושתו ממנו ויכולים להשתמש בו לכל דבר, כדין חטאות המתות שקדושתם פוקעת וכמבואר בסוגייתנו. אך בית כנסת שהפסיקו להשתמש בו מטעמים שונים ויתכן שבעתיד ישובו וישתמשו בו לבית כנסת, אין קדושתו פוקעת ממנו ואסור להשתמש בו לצרכים מגונים. ולפי זה מבואר הצורך במכירת ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר, כיון שכשז' טובי העיר מוכרים בית כנסת מכירתם היא על דעת כל הקהל וכולם מסכימים לדעתם, וכך יכולים להיות בטוחים שלא יחזרו להשתמש בבית זה לבית כנסת לעולם, ופוקעת הקדושה מהמקום כדין חטאות המתות ויכולים להשתמש בו לכל צורך ואף לעשות בו בית המרחץ. ולפי זה בעיירה זו שהיתה המציאות שהיו בטוחים שלא יחזרו וישתמשו בעזרת הנשים לבית כנסת, א"כ פוקעת קדושת המקום לגמרי גם בלי מכירת ז' טובי העיר, ויכולים שפיר לעשות שם מקוה טהרה.

תפילת שמונה עשרה בלחש או עם שליח הציבור איזו מהם חשובה יותר

בגמ': תפילה בציבור אי משום דאתי בכנופיא. (יומא נא, א).

כתב הרמב"ם (תפילה פ"ח הל' א, ד): תפילת הציבור נשמעת תמיד ואפילו היו בהן חוטאים אין הקדוש ברוך הוא מואס בתפלתן של רבים, לפיכך צריך אדם לשתף עצמו עם הציבור, ולא יתפלל ביחיד כל זמן שיכול להתפלל עם הציבור. וכיצד היא תפילת הציבור, יהיה אחד מתפלל בקול רם והכל שומעים, ואין עושין כן בפחות מעשרה גדולים ובני חורין, ושליח ציבור אחד מהם. והוכיחו האחרונים מדברי הרמב"ם שעיקר תפילה בציבור הוא כשהשליח ציבור מתפלל בקול רם והכל

לעמוד כשגבו כלפי ארון הקודש

(מגילה פ"ג ה"ד): כיצד היו הזקנים יושבים בבית הכנסת, פניהם כלפי העם ואחוריהם כלפי הקודש, וכשהכהנים נושאים כפיהם פניהם כלפי העם ואחוריהם כלפי הקודש [וכן פסק הרמב"ם (תפילה פ"א ה"ד) בסדר ישיבת בית הכנסת שהזקנים יושבים ואחוריהם כלפי ההיכל], וכתב בבית יוסף (או"ח סי' קנ ס"ה ד"ה וכיצד) שהותר להם לשבת כן מפני כבוד הצבור. אך הט"ז (או"ח סי' קנ סק"ב) כתב בשם הלבוש שיש להזהר בסדר הישיבה בבית הכנסת שלא ישבו באופן שיהיה אחוריהם להיכל שגנאי הוא לעשות כן. וביאר הפרי מגדים (מש"ז שם בסוף הסימן) בדעתו שאם עושים כך בדרך קביעות שיושבים ואחוריהם כלפי היכל ה' יש גנאי בדבר, אבל אם עושים כן בדרך עראי אין איסור בדבר, וכמו שכתב הט"ז עצמו (יו"ד סי' רפב סק"א) שמה שנוהגים הרבנים לעמוד לדרוש לפני ארון הקודש ומחזירים אחוריהם לארון הקודש אין איסור בדבר מכיון שהספר תורה מונח בארון הקודש והוא כמונח ברשות אחרת.

מבואר מכל זה שמעיקר הדין אם ספר התורה מונח בארון קודש בגובה טפחים אין איסור לעמוד כשאחוריו כלפי ההיכל, אבל לשבת כך בקביעות אסור, ויש מתירים משום שהוא כבוד הציבור. ומכל מקום כתב השערי אפרים (פתחי שערים שער ג אות ו) דאף שבדרך עראי מותר לדרוש כשאחוריו כלפי ההיכל וכמו שנתבאר, וכך נוהגים הרבה גדולים ומנהג ישראל תורה, מכל מקום מי שלא הוטל עליו על ידי הציבור לדרוש דרשות לעם ואין כוונתו אלא לכבוד עצמו להראות חריפותו ובקיאיותו או כדי לקבל שכר על דרשותיו, אין ספק שענוש יענוש על שמיקל ראשו כלפי הקודש, ושומד נפשו ירחק מזה. ולפי זה דין בשו"ת חלקת יעקב (יו"ד סימן קלד) בנערי בר מצוה הדורשים בבית הכנסת ואחוריהם כלפי ההיכל דכיון שאין כוונתם לשם שמם וכל מה שדורשים אינו אלא משום שמצווים אותם לדרוש, שיתכן ויש ביזוי הקודש בדבר לעמוד כך ואחוריהם כלפי ההיכל. אך מסיק שם להתיר כיון שמלהיבים בזה את צעירי הצאן לתורה וליראה להגדיל תורה ולכבדה, ויום זה נחרת בזכרונם לחיי עולם, וגם יש בזה כבוד שמים.

ולענין עמידה לצד מערב ואחורי העם

בגמ': וכן תלמיד הנפטר מרבו לא יחזיר פניו וילך אלא מצדד פניו והולך. (יומא נג, א.)

כתבו הרמב"ם (ספר תורה פ"י ה"י) והשו"ע (יו"ד סי' רפב ס"א) שחייב אדם לנהוג כבוד גדול בספר תורה ולא יחזיר לו אחוריו אלא אם כן היה גבוה ממנו עשרה טפחים, אלא ישב לפניו בכבוד ראש ביראה ופחד ויכבדו כפי כחו שהוא העד הנאמן על כל באי עולם, שנאמר 'והיה שם בך לעד'. ומקור דין זה הוא מהמבואר בגמ' שיש לכה"ג ללכת אחורנית ופניו אל קודש הקדשים, וכן תלמיד מלפני רבו. ודנו הפוסקים בהחזרת גבו לארון הקודש בבית הכנסת במקרים שונים כדלהלן.

בשו"ת פאר הדור לרמב"ם (סי' עח) נשאל במה שהיו נוהגים באלכסנדריה מימות הקדמונים שהכהנים היו עולים להיכל שבו נמצאים ספרי התורה, והיו עומדים שם ונושאים כפיהם ולפעמים היה גם ההיכל פתוח, והיה מי שרצה לאסור לעשות כן מפני שאחוריהם אל היכל הקודש. והשיב הרמב"ם שאם היו הספרים גבוהים מן הארץ עשרה טפחים חלקו כבוד לעצמם, ואין שום איסור לכהנים שאחוריהם יהיו אל היכל הקודש בשעת נשיאת כפים, וכן נתפשט המנהג. וכן מבואר בתוספתא

ועל כן גזז את הארון וצנצנת המן וכו'. ומכאן למד מהריק"ש (יו"ד סי' קעט ס"ד) שמוותר לפתוח ספר תורה לראות איזה פסוק עלה במקום שפתחו ולנהוג על פי זה, כיון שהתורה היא חיינו ולמידים אנו ממנה ארחות חיים. וסיים שכן נוהגים העולם. וכן מוזכר מנהג זה בשו"ת שבות יעקב (ח"ג סי' כד) על אותם הגורלות שעושים מתוך הספר, וכתב שאין איסור בדבר משום משחק בקוביא, וגם מותר לעשות כן בשבת ואין בזה משום איסור הטלת גורלות בשבת [ראה שו"ע או"ח סי' שכב ס"ו].

וכבר דן הרמב"ם (בתשובה סי' שעד) בדבר אדם שהיה עושה גורלות על ידי פתיחת ספר תורה לפי המקום שנמצא בשעת הפתיחה, ומנהגו היה לעשות כן גם עבור גויים. וכתב שראוי למנועו מלעשות כן עבור גויים, כיון שיש בדבר זלזול וחילול הספר תורה, אך מכל מקום אין להוריד את העושה כן ממעלתו או ליסרו על כך. ומבואר בדבריו שאם עושה כן רק ליהודים אין איסור בדבר.

ובברכי יוסף (יו"ד סי' קעט שיו"ר ברכה סק"ו) הביא סמך לזה מדברי הילקוט שמעוני (משלי רמז תתקס): אם בקשת ליטול עצה מן התורה הוי נוטל, וכן דוד הוא אומר 'בפקודין אשיחה'. וכן הביא שכתב השבט מוסר שקיבל מרביתו שכשהיו רוצים לעשות איזה דבר והיו מסופקים היו נוטלים חומש או תנ"ך והיו פותחים אותו ורואים בראש הדף מה פסוק היו מוצאים ונוהגים על פי זה. וכן נודע ענין גורל הגר"א שעבר במסורת ליחיד סגולה והשתמשו בו כמה מגדולי הדורות אחר התקדשות וטהרה, בפתיחת ספר תורה באופנים מסויימים, ונוהגים ועושים על פי המקום שבו נפתח הספר. וכיוצא בזה נמצא בספר רפואה וחיים מירושלם (עמ' לא) ונקרא בשם גורל החומש.

ובשו"ת חיים שאל (ח"ב סי' לח אות מא) כתב שאין לעשות כן אלא כל אדם לעצמו, אבל לסבב על הפתחים ולעשות כן עבור האנשים והנשים הנגשים כדרך שהגויים עושים, דבר זה אסור, וכמו שכתוב במעשה רקח [בתחילתו] בשם הרמב"ם [בתשובה הנזכרת לעיל] שאין ראוי לפתוח חומש על דרך גורלות הגוים, ונקט החיד"א שהאיסור בזה הוא כשעושים כן עבור אחרים, אך כל אחד לעצמו מותר.

באו לכאן, או שמא אותו הכלי הוא שהיה מתחילה ואינו נידון כחדש. בספר לקט יושב לתלמיד התרומת החדש (ח"א עמ' צח ענין א) כתב שלא התיר לו רבו להפוך את סרבלו על מנת לחדשו בימי ספירת העומר מל"ג בעומר עד א' סיון, והיינו שלדעתו נחשבת הפיכת הסרבל לבגד חדש. ובספר שערים מצויינים בהלכה (סי' קכב סק"ז) דן כדוגמת זה לענין בגד חדש בין המצרים אם מותר להפוך הבגד בימים אלו, והביא שהמהרש"ם נקט שהפיכת בגד נחשבת כעשיית בגד חדש ואסור לעשות כן בימי בין המצרים, אבל הביא משו"ת לבושי מרדכי (שו"ע סי' קנג אות א) שאין לברך שהחיינו על בגד שהפכוהו, כיון שנעשה מהחומר הקודם ואינו בכלל בגד חדש.

כמו כן דנו בענין תפירת בגד חדש בערב פסח אחר חצות אם הפיכת הבגד נחשבת עשיית בגד חדש או תיקון בגד ישן [ראה ארחות חיים (תסח סק"ד בשם שו"ת שמש צדקה סי' כז)], והמהרש"ם (דעת תורה או"ח שם) הוכיח שאין הפיכת הבגד נחשבת לעשיית בגד חדש.

ובשו"ת בצל החכמה (ח"ד סי' מט) כתב

כלפי ההיכל בעת אמירת בואי בשלום,
מקור מנהג זה הוא בדברי האר"י ז"ל בשער
הכוונות (דף סד ע"ג) וכן כתב בפרי מגדים
(סי' רסב א"א סק"ג). וכתב רבי יחזקאל
בנעט (בשו"ת רבי עזריאל היילסהיימר
או"ח סי' כב) ללמוד מכך שאין איסור
לעמוד ואחוריו כלפי ההיכל. וכשמקום
הספר תורה בארון גבוה מ' טפחים אין
איסור בדבר כשעושים כן דרך עראי, וכמו
שנתבאר.

בגמ': אפכיה למנא ודבקה לקומץ בארעיתיה דמנא מהו. (יומא מח, א).

מנהגם של מעוטי יכולת מימים ימימה היה שאחר שהיו לובשים בגדיהם זמן רב והיה מתבלה, היו הופכים את הבגד והולכים בו כשצידו הפנימי שעדיין לא נשחק בחוץ וצידו החיצון השחוק בפנים.

ודנו הפוסקים אם הפיכת כלי באופן זה נותנת לו שם כלי חדש ופנים חדשות

[illegible]

הרה"ק רבי ישכר בער מראדאשיץ זי"ע ח"י סיון תר"ג

רפואה בלחם ומים

מסופר על הסבא קדישא הרה"ק רבי ישכר בער מראדאשיץ זי"ע, גופא דעובדא הכי הוה, כשזכה פעם הראשונה לגילוי אליהו, שקיבל על עצמו שלא לפשוט ידו לבקש מתנת בשר ודם, מתוך ידיעה דמה שנקצב לו יקבל מידו יתברך שמו הפתוחה הקדושה והרחבה, ורצו מן השמים לנסותו ונסבב הדבר שאף אחד לא יביא לו כלום, והיה שרוי בצום משך כמה ימים, כשבנוסף לכך שדר אז קוד מקפיא ולא היה לו במה לחמם את הדירה, אבל הוא לא ביקש מאף אחד, ועד שהגיע לכלות הכוחות ובכל זאת עמד בשלו ואמר: אם ברצוני יתברך שמו לקחת אותי מן העולם, הנני מוכן ומזומן לכך, אבל בשום אופן לא אעבור על הקבלה טובה שקבלתי עלי, והתחיל כבר לעשות הכנות ולכוון הכוונות שצריכים לכיון קודם יציאת נשמה. ובתוך כך נפרצה הדלת על ידי אליהו הנביא שהכניס לתוך פיו יין שרף ומיני מרקחת להשיב את נפשו, וגם הסיק את התנור, וגילה לו שהיה זה נסיון מן השמים, ושמעתה אכן לא יצטרך לבקש כי ייצא טבעו בעולם והכל ירצו אחריו להנות אותו מנכסיהם.

והגיד על כך הרה"ק מצאנו קלויזנבורג זי"ע א' (שפע חיים) פרשת תולדות (תשכ"ו): וכן נהגו כל הצדיקים שלא לבקש מתנת בשר ודם, כי רצו לקבל מחיתם מיד הבורא ית"ש בעצמו, וכאמור (תהלים קמה טז) 'פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון', שכביכול מזין את האדם ומכניס מאכלו לתוך הפה ממש, דמי שראוי לכך אינו זקוק לשום נברא ואינו צריך אפילו ללכת וליקח את מזונו. וזה שאמר הכתוב (תהלים קיב א-ג) 'אשרי איש ירא את ה' במצותיו חפץ מאוד וגו', ולפי שהוא חפץ רק במצוות ה' זוכה אשר 'הון ועושר בביתו' ואינו צריך לצאת ולבקש טרפו. וגם יבואר 'אשרי איש ירא את ה' וגו', שביראתו ובבטחונו החזק באלקיו הוא מבקש 'הון ועושר בביתו' דייקא, שאינו רוצה מה שלא מגיע אליו לתך הבית ואינו פושט ידו לקבל מתנת בשר ודם.

(ספיר ויהלום נח ע"ט - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

רבינו נולד בשנת תקכ"ה לאביו רבי יצחק ז"ל אשר על מציבתו חרות "איש תם וישר וירא ה'". אביו עוד זכה לשמש את הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע, ומסופר שהמגיד הק' היה השדכן בין ר' יצחק לזוגתו, ואף הבטיח שיולד לו ממנה בן שיאיר את העולם.

כבר משחר נעוריו נודע רבינו בפרישותו וקדושתו, והיה רגיל לטבול במקוה בימי ילדותו אף בימות החורף והקור, במסירות נפש עצומה להשי"ת ולעבודתו.

מעת התמנותו לכהן ברבנות עיר ראדאשיץ נתפרסם שמו כפועל ישועות בקרב הארץ בהראותו אותות ומופתים להושיע אנשים ממצוקותיהם, ולרפא חולים מתחלואיהם, ורבים נקבצו והתדפקו על דלתו להתברך ולהיושע בכחו הגדול והקדוש. ואף בקרב גויי הארץ יצא שמעו

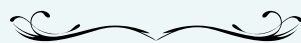
לתהלה והיו משחרים לפתחו לעצה ולברכה. ורבינו העיד על עצמו שלכן מרבה הוא במופתים כי הוא נשלח לעולם הזה לפרסם אלקותו ית"ש בעולם.

רבינו נסתלק לשמי רום ביום י"ח סיון שנת תר"ג לפ"ק ומנוחתו כבוד בעיר ראדאשיץ, גם לאחר פטירתו נקבצו ובאו המונים להשתטח על קברו וראו שמה פלאות וישועות כמו בחיים חיות.

תלמוד גמרא, ואביו ורבא יהיו לך לחברים

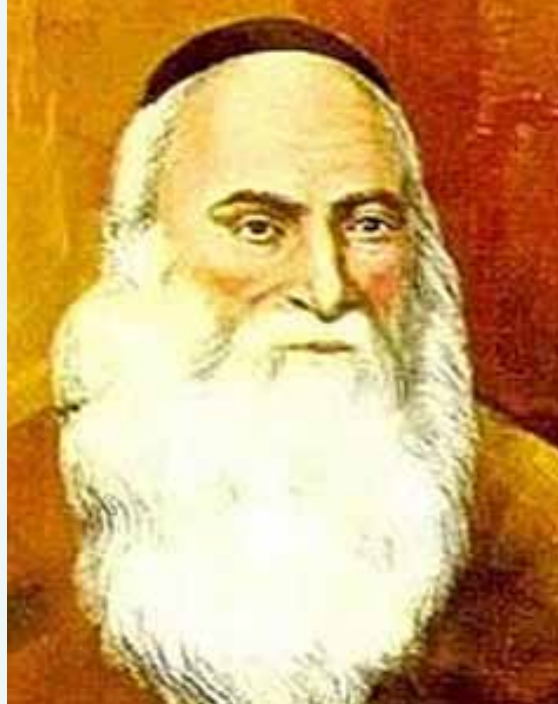
פעם אחת התנצל לפניו איש אחד מאנ"ש ת"ח וירא שמים שה' דר בכפר שאין לו שם עם מי להתרועע ולהתחבר מחמת שה' דרים שמה יהודים מועטים ואנשים פשוטים מגושמים ע"ה.

ויען הסבא קדישא ויאמר אליו בתמהון איש אמונים כמוך אין לך עם מי להתחבר, אביו ורבא, לא חברים טובים המה, תתחבר עמם וילמדו אותך דרך חסידות (כמובא בירושלמי קידושין פ"א ה"ז, כל האומר שמועה משם אומרה יהא רואה בעצמו כאילו בעל השמועה עומד לפניו).

הנשר הגדול מ' דון יצחק אברבנאל זצוק"ל י"ט סיון רס"ט

לאחר שכנועים רבים, אילצוהו השרים לשמוע לדבריהם, והוא השתכנע להוציא את השר היהודי להורג. המלך ידע שאם ידבר על כך עם דון יצחק אברבנאל, תתבטל מזימתו, ויעשו מכך רעש גדול במדינה, לכן החליט להורגו בצורה שקטה ומסתורית. הוא הודיע למנהל מפעל ייצור הלבנים, שמי שישאל אותו אם נעשה מצות המלך, יהיה מי שיהיה, עליו לתפסו ולהשליכו אל התנורים הבוערים שבמפעלו.

באותו יום הגיע האברבנאל אל המלך, וכבכל יום ברכו בברכת שלום לבבית. הוא שם ליבו לכך שפני המלך אינם כתמול שלשום, המלך השיבו בשפה רפה ובקשו ללכת למסיק התנורים, ולשאלו אם עשה את מצות המלך.

ענה האברבנאל: "בבקשה, תיכף ומיד אלך למלא את פקודת המלך". הוא הזדרז למלא את פקודתו, אך בדרך עצרו אדם בבקשה דחופה: "יש לי בן שהיום מלאו לו שמונה ימים, ולא מצאתי מוהל. השמש כבר עומדת לשקוע ואיני רוצה להחמיץ את היום".

האברבנאל ניסה לדחותו: "ממהר אני בפקודת המלך לאיזו שליחות, שמא תוכל לחפש מוהל אחר?" אך אותו אדם התחנן על נפשו, שזה זמן רב שמחפש הוא מוהל, ולשוא, הוא אינו מוצא. האברבנאל לא יכל לסרב והלך עמו לביתו. הקהל שהתאסף בבית שמח על מציאת המוהל, ובינתיים התעכב קמעא עד שהתארגנו לברית.

לאחר שמל את הילד, אלצוהו להסב עמהם שכן בלעדיו לא יהיה מנין, ובלית ברירה עשה גם את זאת. כמובן שנתבקש לשאת דברי תורה, השעות נקפו, ודון יצחק טרם מילא את פקודת המלך.

בינתיים השר ששכנע את המלך כנגד האברבנאל, היה סקרן לראות אם יצא סוף סוף זממו לפועל, לאחר כמחצית השעה מיהר אל מפעל הלבנים ונכנס בשמחה, בחיוך רחב שאל את מנהל המפעל: "האם כבר נעשה דבר המלך?" רק שמע זאת המנהל ותיכף לפתו חזק בין זרועותיו וקשרו היטב בידי וברגליו.

השר צרח וצווח: "לא הבנת את כוונת המלך, כוונתו היתה לשר האוצר, לא אלי!!!" אבל צעקותיו היו לשוא, המנהל קרא לפועל וביחד השליכוהו אל התנור המוסק...

לאחר שעות מספר, הצליח האברבנאל לצאת מסעודת המילה, זרז את צעדיו במהירות למלא את פקודת המלך, והלך למפעל

ר' יצחק ב"ר יהודה אברבנאל (כונה גם בתואר הכבוד הספרדי 'דון') היה מגדולי חכמי ספרד בדור הגירוש.

והחיד"א מכנהו בספרו (שם הגדולים): השר הנשגב הנשר הגדול מ' יצחק אברבנאל משועי ספרד גזע ישי בית הלחמי.

ר' יצחק נולד בליסבון בירת פורטוגל בשנת קצ"ז למשפחה מיוחסת של רבנים ושרים, שנתייחסה לבית דוד.

לאחר שלמד הרבה תורה וחכמה מונה לשר האוצר של ממלכת פורטוגל, ולאחר שנאלץ לברוח מפורטוגל - מונה לשר האוצר בממלכת קסטיליה שבספרד, ובכל אותה תקופה היה ביתו בית ועד לחכמים.

כבר בגיל צעיר החל לדרוש ברבים ולחבר ספרים בפרשנות המקרא ובמחשבת ישראל, ובכך המשיך כל חייו, כשהוא משתמש בניסיונו המדיני

הרב להסברת מושגים ופרשות בתנ"ך ובאמונה. בספריו התייחס לדעות פרשנים נוצרים, והיה הראשון שכתב מבואות לספרי התנ"ך.

בשנת רנ"ב, לאחר שנכשלו מאמציו להניא את המלך והמלכה מביצוע גזירת הגירוש, גלה מספרד עם אחיו, כשהוא מסרב להצעת המלך להישאר במשרתו.

הוא עבר לנאפולי שבאיטליה, ושם מונה ליועץ המלך. כדי לחזק את האמונה בגאולה ובביאת המשיח בעקבות הגירוש, כתב בשנים רנ"ז - רנ"ח שלושה ספרים תחת השם 'מגדול ישועות': הראשון נקרא 'מעייני ישועה' (דפ"ר פירארה שי"א) והוא פירוש על ספר דניאל, השני 'ישועות משיחו' (דפ"ר קרלסרוה תקפ"ח) ובו פירוש המאמרים על הגאולה והמשיח שהובאו בחז"ל, והשלישי 'משמיע ישועה' (שאלוניקי רפ"ו) על הגאולה העתידה. ר"א נתבקש לשיבה של מעלה ב"ט סיון שנת רס"ח בפדואה.

עשרות מספריו נדפסו בחייו ולאחר פטירתו, ומיעוט מהם נשאר בכתי" או שאבד.

כך ניצל השר בדרך גם מציאתה

מסופר על רבינו יצחק בן יהודה אברבנאל, שהיה שר האוצר במלכות ספרד. המלך שהכיר בחכמתו וקדושתו, גידלו ונישאו על פני כל השרים, והתייעץ עמו בכל ענייני המלכות. הוא נהנה מאוד מעצותיו המחכימות, אך כגודל הערכתו של המלך כך גברה קנאת השרים הגויים. הם בקשו בכל צורה להבאיש את שמו בעיני המלך, שכמובן מיאן בכל תוקף להאמין לדבריהם.

שמחים ומשמחים את רעיהם.

ואפשר לומר עוד שהיו שלמי תודה באים עם לחם רב כדי שבעל השלמים כשהוא מקדיש קרואיו לא יחסר לחמו, כי אם לא יהיה לו לחם ברבוי ולשובע ימנע מלהקדיש קרואיו לאכול עמו שלמיו, כי הבשר לא יאכל מבלי לחם. ולכן צוה להביא עם השלמים לחם רב מספיק לכל בשר שלמי התודה, בהיות מן המין הבינוני שהוא כבש. כי הנה הכבש הבינוני הוא כמו עשרים ליטרים והצטרפו לו ארבעים לחמים שני לחמים לליטרא אחת. וכך היה מספר לחמי התודה. ועם זה נשיב גם כן למה הבדיל השם שלמי תודה להיותם נאכלים ליום ולילה, ושאר השלמים נאכלים לשני ימים ולילה אחד כמו שמבואר בפרשה. כי הנה היה זה כדי לפרסם הנס, וזה שהבעל שלמי תודה כשהוא רואה ששלמיו אינם נאכלים אלא ליום ולילה עד חצות הוא מזמין על שלמי תודתו אחיו ואוהביו ומודיעו לאכול ולשמוח עמו, וישאלו זה את זה על מה היה תודתו, והוא יגיד להם הנסים והנפלאות שעשה עמו השם וירוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו. ואלו היו שלמי תודה נאכלים כשאר השלמים לשני ימים ולילה אחד, לא היה הבעל מזמין לשום אדם, כי לשני ימים ולילה אחד בבית אחד יאכל. אבל בראותו הבשר והלחם רב בביתו ושלא יאכל אלא ליום ולילה אחד, בהכרח יקרא רבים ממודיעיו ואחוזת מרעהו לאכול, פן יהיה ביום המחרת ללעג ולקלס לבני אדם הרואים אותו שורף כמות גדול מתודת שלמיו ואת אחיו ואוהביו לא קרא.

(ספיר ויהלום צו ע"ח - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הלבנים. בהגיעו לשם ושאל: "האם נעשתה מצוות המלך?" אמר המנהל: "כן בודאי, מיד כשבא לכאן השר, קשרנו אותו והשלכנו אותו לתנור המוסק..." שניות מועטות לקח לאברבנאל לעכל את מה שארע. הוא הבין שידו של שונאו השר היתה בדבר כדי לגרום למותו, אך הצטער על כך שמחמתו הרגו יצור אנוש.

כששב אל המלך לברר על מה יצא הקצף, השתומם המלך לראותו, לאחר התנצלות וסיפור הדברים סיפר המלך על העלילה שבקשו השרים ובראשם אותו שר לעשות לו, והבין כי משמים הצילוהו, "בור כרה ויחפרהו, ויפול בשחת יפעל", באותו בור שכרה לו אותו רשע להורגו, שם נהרג הוא בעצמו.

המגילה המחכימה

כדי להגדיל השמחה

קרוב תודה המוזכר בפרשת צו, עניינו הכרת הטובה להקב"ה על נסיו ונפלאותיו, וכשמו כן הוא. ובשל כך ציוותה התורה שיוסיפו וירבו בקרבן זה, וכפי שכתב רבינו האברבנאל זי"ע א: בא הכתוב הזה וחדש שאם יהיו השלמים על תודה שיהיו טעונים לחם, והוא אמרו 'אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלת מצות' וגומר, ושיהיה לכהנים מהם בשר ולחם, רוצה לומר בשר חזה ושוק ולחם מצה וחמץ אחד מכל קרבן ושאר הבשר והלחם נאכל לבעלים. וטעם הלחם הזה לשלמי תודה כדי להגדיל השמחה להשלימה לכהנים ולבעלים כדרך שעושים בני אדם בשעת שמחתם שהם

הרה"ק רבי צבי הירש המגיד מנדבורנא זי"ע

בעל 'צמח ה' לצבי'

כ' סיון תקס"ב

"תלמיד מן הרב מוהר"ר דוב בער ז"ל החכם השלם המופלג החרף מו"ה צבי הירש שהוא לעת עתה מגיד משרים בק"ק דאליני".

רבינו הלך בדרך רבו הק' והיה למגיד משרים, וכפי שמעיד עליו הגה"ק רבי אפרים זלמן מרגליות בהסכמתו לספרו: "בעודו חי הוצק חן בשפתותיו ישא מדברותיו בתורת אמת, ורבים השיב מעון והוכיח במישור הארץ". תחילה שימש כמ"מ בדאלינא שבגאליציא ובערוב ימיו עבר לכהן פאר בנאדבורנא, שם איוה למושב לו ומשם הפיץ תורה וחסידות לבני עליה שבאו לחסות בצילו.

רבינו כתב בעצמו את תורותיו ודברי לקחו והשתדל להדפיסם, ואכן בחיי נדפסו

הרה"ק רבי צבי הירש נולד לאביו רבי שלום זעליג זצ"ל בשנת ת"ק (וי"א תצ"ז).

בשחר ילדותו לקחו אביו לבקר בהיכל קדשו של הבעש"ט זי"ע שנטלו בזרועותיו ובירכו שיהיה גדול ומנהיג בישראל. ואכן במעלליו התנכר הנער ועלה ונתעלה בתורת הגגלה ושם גאונו בש"ס ופוסקים יצא לתפארת "וילך הלוך וגדול, ויחכם גם בחכמת הקבלה ובחכמת הטבע וצורת הארץ ודקדוק לשון-הקודש כאשר נוכל להכיר מעט מספרו" (מתוך הקדמת נכדו רבי צבי הירש מפטרעווא להגש"פ "צמח ה' לצבי" שהו"ל).

רבינו היה תלמיד להמגיד הק' ממעזריטש זי"ע וכפי שמכנהו הרה"ק רבי פייבוש מזבאריז זי"ע בספה"ק "יושר דברי אמת":

זכרון לצדיק

מעשיהם של צדיקים שהללוהו יחולו השבוע

כמה מספריו בעילום שמו.

מספריו: "ספר אלפא ביתא-אותיות מחכימות" הנהגות על סדר א"ב מלוקטות מספרי קבלה יחד עם ספר "מילי דאבות" עמ"ס אבות; "צמח ה' לצבי" עה"ת ועל הגש"פ, ועוד.
רבינו נסתלק ביום כ' סיון שנת תקס"ב ומנ"כ בנאדבורנא.

ככה יחגרו את הצדיק

הרה"ק המגיד מנדבורנא ז"ל היה מתלמידי הרה"ק ר' יחיאל מיכל ז"ל המ"מ מזלאטשוב, ופעם אחת בא רבו הקדוש לעיר מגורו, ונתאכסן בבית תלמידו הרה"ק מהרצ"ה.

ויהי בבוקר בהגיע זמן תפלת שחרית, ונתאספו מרבוב העם לבית המדרש של המגיד. והרב המגיד מזלאטשוב נכנס מחדרו לביהמ"ד מעוטר בטלית ותפילין, והיה עובר ושב בבית המדרש כולו, וחזר לחדרו. הנאספים ראו וכן תמחו נבהלו נחפזו, מה עון מצא בנו כי שב לחדרו.

ושוב הופיע הרב המגיד מהרצ"ה ז"ל ואמר אליהם: רבותי, לא עלינו תלונתו, רק ידוע תדעו כי יש בכאן שורש פורה ראש ולענה הוא אברך אחד שנשתרש בקרבו איזה מינות מכת ש"צ ימ"ש, ובעבור זה אינו רוצה הרה"ק להתפלל בתוכם עד אשר תבערו הרע מקרבכם. אחרי זה חזר הרה"מ מזלאטשוב ז"ל לבית המדרש להתפלל, וכהתימו להתפלל שאול אנשי העיר להרה"מ מהרצ"ה ז"ל: אם ידע הוא מדבר הזה עוד טרם בא הרה"מ מזלאטשוב, אם נעלם ממנו ידיעה זו, והשיב: ידעתי גם ידעתי מכבר, מתחלת ימי שבת האברך הזה בבית מדרשי מימים ימימה, אמנם סיבת הדבר שלא גליתי אזניכם, יען כי בעת בא תבא נשמה גדולה לעולם הזה, שיוודע עתידות, הוה ויהיה, אומרים לו: הוי זהיר ברוחך מבלי לגלות הכל מה שתשיג ברוח הקודש, מדברים שנוגעים לבחירה טוב ורע כדי שתהא הבחירה חפשית, וכאשר יחגור האומן עושה חבית את החביתים בחשוקים של ברזל, בכדי שלא יזוב יינם, ככה יחגור את הצדיק שלא יגלה את כל אשר רואה ושומע, רק לעתים רחוקים.
(ספר 'אבן שתיה', מערכת הרה"ק מקאסוב, סופ"א)

מישל לבעל מוגן גדול

פעם אחת ישבו יחדיו במסיבה תלמידי וחסידי הרה"ק רבי צבי

הירש מנדבורנא זי"ע"א, בעל 'צמח ה' לצבי, וכמנהג חסידי קדמאי היו מדברים ביניהם בענייני עבודת השם. והאריכו בעבודת שפלות עצמו, שצריך האדם להשפיל את ישותו, שאינו ראוי כלל ועוד לא פעל שום דבר טוב בחייו. וכך ישבו החסידים והשפילו את עצמם. עד שנענה חסיד אחד ואמר, שתפילתו אשר התפלל אינה חשובה כלל, ואפילו אשר ירצו לקנותה הימנו בעד הפרוטה הכי הקטנה שיש, מוכן הוא למוכרה בעדה, כי אינה שווה כלל. כד מטי דברי החסיד אל הרה"ק, חרה לו מאוד על דבריו ואמר להחסיד, שלא יבוא אליו עוד, ולא רצה לקבלו כלל. והפצירו החסידים הרבה אצל הרה"ק משך כמה שבועות עד שנתרצה לקבלו שוב, ושלה אליו לקרוא לו. כאשר הגיע החסיד אל הרה"ק, הוכיחו ואמר לו: וכי תפילת בר ישראל ניתן להשפיל כל כך.

וישא הרה"ק משלו ואמר: משל למה הדבר דומה, לבעל מנגן גדול שהיה יודע פרק בשייר לומר בקול נעים וישר והתפרנס מזה בדרך כבוד, וכאשר התחיל לשייר בנעימות ומתיקות היתה עריבה לשומעיהם עד שבלתי היה ניתן להפרד משמוע בניגונו, ומעלה יתירה היתה בו עוד שהיה יכול לחדש ולייצר בעצמו ניגונים נפלאים. בנו אחריו היה לו גם כן הכוחות הנפלאים לזמר בנעימות ובמתיקות כמו אביו, ובני אדם אשר שמעו זמירותיו נתפעלו מאוד, והיה מזמר מניגוניו של אביו, אך לא היה כל השלימות של אביו שלא היה יכול לייצר ולחדש בעצמו ניגונים חדשים. כן היא בתפילה שתיקנוה אנשי כנסת הגדולה והם הכניסו בו כל הכוונות בכל זאת כאשר בר ישראל מתפלל אותה התפילה, אע"פ שאינו יכול לחדש בה כוונות חדשות וחיות חדשה והוא מתפלל אותה תפילה פשוט כפשוטו מילה במילה, יש לה חשיבות גדולה.

והוסיף ופירש לו על פי מאמר הכתוב (שיר השירים ז י) 'זחיך כיון הטוב הולך לדודי למישרים', כי כאשר יהודי מתפלל בפיו לה, אע"פ שאינו מרגיש שתפילתו עושה רושם והתעוררות גדולה בשמים ואינו יודע לכוון הכוונות והסודות שבכל ברכה וברכה, אלא מוציא תפילתו מחכו כיון הטוב ומתפלל כתיקון אנשי כנסת הגדולה, אז יש להתפילה אותה רושם לפני הקדוש ברוך הוא כאילו התפלל עם כל הכוונות כולן, וזהו 'הולך לדודי למישרים', ועל כן אין לזלזל בשום תפילת כל פה של בר ישראל.

(ספיר ויהלום פקודי ע"ח - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

- ווארט יומי • סיפור יומי
- הלכה יומית • אור החיים
- הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף
- היומי • זיכרון לצדיק

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים
ככה מתחילים את היום!

לחץ כאן להצטרפות

ישרות
לחייל האיש

הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגאר זצ"ל גאב"ד חוג חתם סופר ור"י מחנה אברהם כ"ב סיון תשס"ד

חתם סופר" בבני-ברק. מאז עד אחרית ימיו ניהל את ענייני הקהילה המפוארת ברמה, תחת הנהגתו כמה מערכת הכשרות "חוג חתם סופר", כשהוא מפקח באופן אישי על כל עניני הכשרות.

בשנת תשכ"ד קיים את צוואת אביו זצ"ל והקים את הישיבה לצעירים "חוג חתם סופר" - "מחנה אברהם". כעבור ארבע שנים הקים את הישיבה הגדולה כהמשך לישיבה לצעירים. הגר"ש אונגאר מסר בעצמו את השיעורים בישיבה, והשגיח באופן אישי על התקדמות הרוחנית של כל אחד מהתלמידים, כאשר לצידו הצטרפו למלאכת הקודש ראשי ישיבות ומנהלים רוחניים, אשר יחדיו הקימו דורות של חסידים ואנשי מעשה, ותלמידי חכמים מופלגים שחלקם מכהנים כיום כרבנים וראשי ישיבות.

הגר"ש זצ"ל נולד ב"ז אדר השני שנת תרפ"א בעיר בעלעד כבן בכור לאביו הגה"צ רבי אברהם צבי זצ"ל הי"ד בעל "מחנה אברהם" ואב"ד קאפאואר - ולאמו הצ' מרת חוה לאה.

כבר בצעירותו ניכרו בו תכונות נפלאות, כשרונות מופלאים ואצילות נפש.

בבחרותו נשלח ע"י אביו זצ"ל ללמוד אצל הגה"צ ה"יגד יעקב" מפאפא זצוק"ל, שם לא מש מאהלה של תורה ולא זזה ידו מתחת יד רבו. בשנים ההן מילא את אוצרו הטוב בקנייני התורה, עד שרכש ידע עצום בתורה ובהלכה, כשכל לימודו היה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. הרב מפאפא זצ"ל הסתופף בצל צדיקי בית בעלזא זיע"א, והוא שקירב את תלמידו הגר"ש אל הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זצוק"ל. מאז עד אחרית ימיו היה הגר"ש דבוק בבית בעלזא.

הוא נטל את עול החזקת הישיבה על שכמו, ולצד שיעוריו המופלאים היה דואג לכל מחסורם של התלמידים. תלמידיו ראו בו דמות מיוחדת, שהקרינה על כל אחד מאוד פנים ושמחה. בכל עת עודד וחזק בכל יכולתו; עומק ואיכות קשריו עם התלמידים נמשך שנים רבות, כאשר הם קשורים אליו בעבותות אהבה.

לצד עמידתו בניהול העדה ובראשות הישיבה, כיהן כדומ"ץ בבד"ץ ד"זכרון מאיר", שהיה בראשות מרן ה"שבט הלוי" זצ"ל והגה"צ רבי נתן גשטטנר זצ"ל. ביום כ"ב סיון שנת תשס"ד נתבקש לישיבה של מעלה, ז"ע.

הגה"צ רבי שבתי שעפטיל ווייס זצ"ל אבד"ק שימאני, בעמח"ס "הלכתא רבתא לשבתא", הכתירו בנזר ההוראה. אף שלא היה נותן היתרי-הוראה לבחורים, חרג מגדרו כאשר שמע שאביו רבי אברהם צבי חלה במחלה קשה, ועל בנו הגר"ש לסייע לו בעבודת הקודש. בפרוץ השואה, כאשר שתה כרם בית ישראל את כוס התרעלה, פנה רבי אברהם צבי אל בנו יקירו הגר"ש זצ"ל ואמר לו: "דע לך, שמתוך בני המשפחה, תזכה אתה ועוד ארבעה לשרוד בחסד ה'. מבקשני ממך, כי תמשיך את המורשת בישיבה קדושה שתדביק בה תורה לתלמידים".

כמצווה ועושה, יסד הגר"ש לימים ישיבה קדושה על שמו של אביו הי"ד בעמח"ס "מחנה אברהם". כאן חונכו צעירי הצאן על פי מורשתו הקדושה, של תורה ויראה טהורה.

בשנות השואה התגלגל במחנות שונים, חלק מהזמן שהה יחד עם הרה"ק רבי יקותיאל יהודה מצאנז-קלויזנבורג זצוק"ל, ובחסדי שמים ניצל לחיים. בשנת תש"ו הקים את ביתו עם הרבנית מרת רחל ע"ה. באותם ימים התקבצו סביבו השרידים, והכתירוהו כרב מחנה העקורים ווינדסהיים שבגרמניה.

עם עלותו לארץ הקודש, הוכתר כרב שכונת דיר-יאסין (לימים גבעת שאול ב') בירושלים. במשך השנים החזיק בעול ההנהגה כשהוא קשור בקשר הדוק עם גדולי מאורי ישראל.

בעידודם של הרה"ק מבעלזא זצ"ל והגר"ע סופר זצ"ל גאב"ד פרעשבורג, קיבל על עצמו בשנת תשט"ו את עטרת רבנות "חוג

מסכת כריתות בימי השואה

כאשר נכנס הצורך הנאצי ימ"ש אל הונגריה שהה כבר הגר"ש בביתו מאימת המלחמה. פעם קרא אליו אביו והוציא כרך גמרא וורשא מארון הספרים, תלש מתוכו את דפי מסכת כריתות ומסרה לידו, ואמר לו: הכניסהו לכיסך ולמד גמרא זו, ובעז"ה תנצל ממיתה משונה, השתדל לשנן תמיד את המסכת, ואם יהיה בידך תלמד אותה ברבים.

עד ראיה, הרה"ח ר' אורי טייטלבוים, מספר: זוכר אני שהיה לומד בכל רגע פנוי שהיה לנו, ואפילו אחרי שחזרנו מעבודת הפרך שעבדו שם 12-15 שעות ביום, ישב הגר"ש ללמוד מהגמרא כריתות שהיה לו מאביו הקדוש הי"ד, ולמד מסכתא זו בתקופה קשה זו 36 פעמים.

(קובץ תורני פארות, ח"ב, עמ' תקלג-תקלד)

בביקור חולים אצל הגאון מראגטשוב

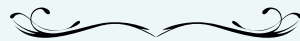
מסופר על הגה"ק מראגטשוב זצ"ל בעת שהיה מלוכף ביסורים נוראים, היה צווח וגונח מכאבים, ולא יכלו להשקיט את מיחושו אלא בדברי תורה, כי בעסקו בתורה היה מתעמק בה בכל כוחו ושוכח מכל מכאוביו.

על כן בהיותו בבית החולים בוינא, ערכו תורנות בין גדולי תלמידי החכמים אשר בעיר שיבואו אליו לבית החולים לדבר עמו

בדברי תורה.

מספר הגרי"ש אונגאר גאב"ד חוג חת"ס זצ"ל: אבי הגאון זי"ע התבקש אף הוא לתורנות, וזכיתי להתלוות אליו בלכתו לבית החולים לבקר את הגאון החולה. כבר בעמדנו בפתח ביה"ח, שמעו את קולו של הגאון מראגטשוב, כשהוא גונח ונאנח ממכאוביו הנוראים ל"ע. אך כשרק פתח אבי ז"ל לדבר בדברי תורה, והנה כנס מתנוסס פגו כאביו ויסוריו, והגאון שקוע כל כולו בתלמוד תורה ומפלפל בה כאדם בריא ושלם.

(רשומים בשמך עמ' תנב)

הגה"ק רבי יהודה אסאד זי"ע

אב"ד סארדאהלי – בעל 'שו"ת מהרי"א' ו'יהודה יעלה'
כ"ג סיון תרכ"ו

ואמר מרן ז"ל שהכוס היה מלא דמעות של בכי, אשר שפך הצדיק עת אמירת תיקון חצות, ונתן אז הכוס על הארץ והדמעות נשפכו לתוכה, ומדמעות כשרות אלו עמד רווח והצלח ליהודים. תולדות שמואל עמ' מג

האם מותר להדפיס תלמוד בבלי בלשון העמים

בידם, שלפי שסבר יוסף שעדיין לא הגיע זמנו להתגלות לא גילה להם מאום, על אף כל תחבולותם.

בשו"ת 'יהודה יעלה' (ח"א אר"ח סי' ד') נשאל, אם מותר להדפיס תלמוד בבלי בלשון עמים, וכותב שאסור שהרי אמרו חז"ל (חגיגה יג.) אין מוסרין דברי תורה לעובד כוכבים שנאמר (תהלים קמז, כ) "לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום".

בענין זה ישנו דבר פלא, שבימי מרן ה"חתם סופר" זי"ע ביקש אחד להדפיס את הש"ס בתרגום שפת מדינת אשכנז, ומעיקרא נתן לו החת"ס הסכמה לכך, כי הלה אמר שגדול אחד יעבור על התרגום ויראה שהכל מדוקדק וראוי להפצה בישראל, אבל אח"כ התחיל להשתמט בתאונות שונות, והחת"ס ביקש ממנו את המכתב שיחזירו לו, אך הלה סירב בכל תוקף להחזיר המכתב, ובליט ברידה פירסם החת"ס קול קורא, בו כתב בשפלות גדולה איך שהוא מתחרט בשברון לבב על הסכמתו לתרגום הש"ס. המכתב נפתח בתיבות "חנוני, חנוני, שמעוני, שמעוני, רבותי גאוני זמן, כבר פרסמתי חטא מפורסם, במכשלה אשר תחת ידי, אשר נתתי מכתב הסכמה לד"ר רבינו להעתקת הש"ס בלשון אשכנז, והמכתב נדפס בהמבורג, שם הודיתי ולא בושתי לומר בוש אני על כי בעונותי

הגדול רבנו יהודה אסאד נולד בעיר אסוד שבהונגריה בשנת תקנ"ד.

הוא למד בישיבתו של מהר"ם בנעט, גדול רבני מורביה (צ"כיה), ובהמשך שימש כדיין בעיר סרדהל (סערדאהעלי, כיום – דונאיסקה סטרדה, דרום סלובקיה). העיר שכנה במחוז פרשבורג (היום ברטיסלבה), והתקיימה בה קהילה גדולה וחשובה במשך מאות שנים, עד השואה הארורה בה נרצחו כל יהודיה שהיוו כמחצית מתושבי העיר. מאוחר יותר שימש רבנו במשך כמה שנים כרב בכמה עיירות, ובשנת תר"ד שב לסרדהל ושימש כרבה במשך כשתים עשרה שנה, עד לפטירתו בשנת תרכ"ו, לפני קנ"א שנים. הוא הקים בה ישיבה גדולה והפך את העיר לתל תלפיות, עד שסרדהל נחשבה מהקהילות החשובות בהונגריה.

בין השאר היה רבנו מגדולי המשיבים בדורו, והשיב אלפי תשובות גדושות חריפות ובקיאיות יוצאות-מהכלל לשואלים מקרוב ומרחוק. רבנו שמר העתקים של חלק מתשובותיו, ומהם הכין לדפוס בנו וממלא מקומו, רבי אהרן שמואל אסאד (תק"ץ-תרס"ה), ששימש כרב העיר במשך ל"ט שנים, את שו"ת מהרי"א 'יהודה יעלה'. רבינו נתבקש לישיבה של מעלה ביום כ"ג סיון תרכ"ו.

טעימה מכוס הדמעות

סיפר מרן [רבי שמואל רונברג מאונסדורף] ז"ל דבר נפלא, כי בעת שבא על כור הבחינה בימי בחרותו נסע להגאון הצדיק רבי יודא אסאד ז"ל לקבל ברכתו. ופתח הגאון את הארגו ונטל מתוכה כוס מלא, וממנו נתן לטעום לו, ומי שטעם מכוס זה ניצל מידם.

טחו עיני מראות ושכחתי מעיקרי מכשלות הרבים", והוא מבקש בכל לשון של בקשה ותחנונים שיסייעו לו לחזור בו מהסכמתו. לפי חשבון השנים החת"ס היה כבר זקן ויושב בישיבה בן ע"ב שנים, ואעפ"כ לא התבייש לפרסם ולהודות על חטאו הגדול. שמעתי שתלמידו המובהק הגה"ק מהר"ם שיק זי"ע, כתב ברבות הימים לכמה רבנים שנכשלו בשיקול הדעת, שלא יבשו להודות על כשלונם בשער בת רבים ובפרהסיא, שהרי מי לנו גדול יותר מרבו החת"ס שבערוב ימיו הודה על חטאו בפרסום גדול ללא מורא וללא בושה. [מכתב זה שכתב החת"ס, ראיתי פעם בהיותי בעיר

סערדאהעלי, שאחרי המלחמה הייתי שם איזה ימים, ונכנסתי לבית המדרש שם, וראיתי גמרא מונחת על השולחן ועליה היה מודבק על הכריכה פנים תוכן המכתב, ובשעת מעשה לא עמדתי על חשיבות המכתב, ורק כעבור זמן נזכרתי שבעצם היה זה מכתב ההודאה של החת"ס]. למעשה, אותו איש שקיבל הסכמה מהחת"ס על התרגום, הספיק להדפיס רק גמרא מסכת ברכות עם התרגום, ויותר לא עלתה בידו להמשיך בהדפסה, ופעם ראיתי גמרא ברכות עם תרגום זה.

שיחות מלווה מלכה - להגה"צ רבי נתן גשטטנר זצ"ל

הגה"צ רבי ישראל חיים פרידמאן זצ"ל בעל ליקוטי מהרי"ח כ"ד סיון תרפ"ב

זצוק"ל, כפי שראה ולמד בבית אביו שהיה מגדולי חסידי הייטב לב, וכן הרה"ק הייטב לב החזיר לו אהבה וחביבו מאד, ומסופר כי בעת שהיה הייטב לב מוסר שיעורו בישיבה לתלמידיו היו התלמידים מתפללים ומקשים על השיעור, היה פונה להלקוטי מהרי"ח ואמר קודם כל נראה מה הוא אומר על חידושי, ואחרי זה נתפלל אם אני צודק בזה.

וסיפר רבינו לנכדו כי דרכו היה בימי צעירותו כשהיה בחור כבן ט"ז שנה שבסיום השיעור של רבו הייט"ל היה מפלפל עמו הרבה בענין השיעור, ומנהגו היה לעמוד בעת השיעור מאחורי גבו של רבו באופן שהיה עומד למעלה מרבו, פעם בדרשת שבת הגדול אמר רבו בזה"ל: "עם גלוסט זיך מיר צו זאגען

א חידוש, אבער איך האף אז דער פון אויבן איז מסכים צו דעם" (מתחשק לי לומר חידוש אבל אני מקוה שזה שהוא 'למעלה' מסכים לחידושי) והביט אל רבינו שעמד שם למעלה.

אצל רבו הדברי חיים בפסח האחרון לחייו

בחג הפסח שנת תרל"ו, השנה האחרונה לחיי בעל ה"דברי חיים", היה רבינו בצאנו על חג הפסח וראה עבודתו הקדושה של הדברי חיים שהיה חלוש ובאחרית ימיו ובכל זאת התגבר כארי לעבודות בוראו, כפי שמעיד רבינו וכותב בהלכות פסח:

"ובעיני ראיתי בעת שזכיתי להיות על חג הפסח אצל מרן רבינו הקדוש שר התורה מו"ה חיים האלברשטאם מצאנו זצל"ה קודם פטירתו וה' אז חולה מסוכן וכבר נתיאשו אותו הרופאים הגדולים ל"ע בכל זאת נסע אל הנהר אשר היא מבחוץ לעיר ושאל בעצמו המים למצת מצוה זי"ע ועכ"ל", ורשם רבינו לעצמו הנהגות שראה אצל הרה"ק במשך ימי חג הפסח ובימים שלפני החג והביאם בספרו לקוטי מהרי"ח (ריש ח"ג).

הגה"צ רבי ישראל חיים פרידמאן זצ"ל בעל ליקוטי מהרי"ח, נולד בשנת תר"ט לאביו הרה"ח ר' יהודא פרידמאן זלה"ה, ואמו החשובה מרת מרים ע"ה. מאז ילדותו היה ניכר רבינו בכשרונותיו הנדירים כי לגדולות נוצר, והיה מצויין בין חבריו לשבח ולתהלה בתורה ובמדות טובות.

בימי בחורותו עלה רבינו ללמוד בישיבת מרן הרה"ק הייטב לב זצ"ל והיה מתלמידיו המצוינים והחביבים עליו, ומאז קשר קשר אמיץ וחזק עם רבו שלמדו תורה והיה מחסידיו המובהקים.

בשנת תרמ"ד נתקבל רבינו להיות אב"ד העיר ראחוב, עיר קטנה במאמרדוש, רומניען. ניהל את ענייני העיר ביד רמה ובד בבד המשיך לעסוק בדברי תורה ולהרביץ תורה ויראה לעדרים, והיתה לו קבוצה של תלמידים עמהם למד מדי יום ביומו.

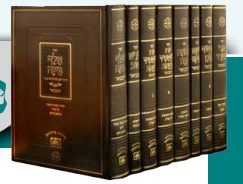
רבנו הוציא לאור את ספרו המפורסם "ליקוטי מהרי"ח" על נוסחאות התפילה והתנהגות האדם בכל יום מימות השנה בסדר נפלא ובחיפוש מקורות מנהגי ישראל, בידיעה מופלגת ובבקיאות עצומה, ועוד בחייו זכה ונתקבל הספר בחבה אצל גדולי ישראל ואצל כל מבקשי תורה, וחביבה זו נותרה עד היום הזה.

פטירתו של רבינו היתה באופן עצוב ביותר, היה זה כאשר נסע רבינו לצרכי כשרות, אשר העגלה עליה ישב נסחפה למים הזידונים, ונסתלק לבית עולמו במים רבים אדירים משברי ים, לאחר שלשה ימים נמצאה גופתו הקדושה של רבינו ונערכה לויה גדולה כראוי למעמדו הרם, והביאוהו למנוחת עולמים בעירו ראחוב. (גל' שבת בשבתו - אנטוורפן)

הסכמה מלמעלה

רבנו היה דבוק ומקושר עד מאוד לרבו הגה"ק בעל ייטב לב

בחור באמצע הלילה

מהלך הסוגיא עד אשר נחה דעת הבחור בפשט שהסביר לו רבו ונפרדו לשלום.

ויהי למחרת בבוקר, בהגיע רבי חיים אל הישיבה, ניגש אל אותו בחור להודות לו על אשר הגיע לביתו ושבזכותו הרווה את צמאונו. אך הבחור הסתכל על פני רבו בתמיהה ואמר: אני? אימתי באתי לביתו

של הרב? אזי הבין הרב, כי אכן אותו בחור לא היה אצלו מעולם בלילה, אלא שכנראה נשלח משהו מן השמים בדמות אותו הבחור בכדי לענות על ברכתו. אמן.

על הפסוק (במדבר ח ו): 'קח את הלויים מתוך בני ישראל וטהרת אתם', מסביר רבינו האביר יעקב זיע"א כי כאן מדומז דברי חז"ל (שבת קד.) 'הבא ליטהר מסייעין אותו', כי הנה 'הלויים' עולה בגימטריא צ"א, שהוא כמנין שם הוי"ה ושם אדנות יחד, והכוונה היא לאותם האנשים הבאים לטהר ורצונם להתדבק בשכינה ולחבר קודשא בריך היא ושכינתיה, וכיון שרואה הקב"ה את רצונם הטוב של אותם

'הלויים', של אלו שרצונם לטהר ולהטיב, הרי הוא בא לסייעם והוא 'מצוה עליהן מלאכים או נשמות הצדיקים לסייעם' ועל ידי זה הוא מטהר אותם ומביא אותם אל השלימות.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

סיפר הגאון רבי זעליג ראובן בענגיס זצ"ל, רבה של ירושלים, סיפור מופלא אותו קיבל איש מפי איש: הגאון רבי חיים מוואלזין זצ"ל היה מקפיד מאוד שלא לברך שום ברכה מבלי שיהיה לידו משהו שיענה אמן אחר ברכתו. והנה פעם אחת, היה זה בשעה של אחר חצות הלילה, ורבי חיים היה

מאד צמא. הוא ביקש לשותות אך לא היה מי שיענה אמן על ברכתו. בני ביתו כבר היו ישנים באותה שעה, והוא כמובן לא רצה להפריעם משנתם. הרחוב היה שומם ונפש חיה לא עברה בו. התייסר רבי חיים בצמאונו, אך לעבור על מנהגו הטוב לא רצה.

לפתע שומע רבי חיים דפיקות בדלת הבית. הוא פותח ולהפתעתו מגלה כי מדובר באחד מבחורי הישיבה הגדולה שבוואלזין. שאל אותו רבי חיים: מה לידידי בביתי בשעה זו של אחרי חצות הלילה? ענה הבחור, כי הוא שקוע בסוגיא קשה, ומחמת שקושיה עצומה הציקה לו הוא בא לבקש את דעת רבו בענין זה. לא הייתי דופק בדלת, אילולא שראיתי כי הבית מואר, התנצל הבחור בפני

רבי חיים. שמח רבי חיים מאוד על החדש שעשה עמו הבורא יתברך שזימן לו משהו שיענה אמן אחר ברכתו. בטרם עסקו בבירורה של הסוגיא, רבי חיים לקח כוס מים ובירך עליו ברכת 'שהכל ולאחר מכן ברכת 'בורא נפשות', ואותו הבחור ענה אמן, ורק לאחר מכן ישבו שניהם יחד ללבן את

ויהי למחרת בבוקר, בהגיע רבי חיים אל הישיבה, ניגש אל אותו בחור להודות לו על אשר הגיע לביתו ושבזכותו הרווה את צמאונו. אך הבחור הסתכל על פני רבו בתמיהה ואמר: אני? אימתי באתי לביתו של הרב? אזי הבין הרב, כי אכן אותו בחור לא היה אצלו מעולם בלילה, אלא שכנראה נשלח משהו מן השמים בדמות אותו הבחור בכדי לענות על ברכתו. אמן.

נפתלי... הנזן אמרי ספר - זו בקשת גוים -

נפלאה ומיוחדת
היתה עבודתו בקודש
של השרף הרה"ק
רבי נפתלי צבי
מרופשיץ זי"ע,
כאשר כל מדרגותיו
הפלאיות היו מכוסים
וטמונים בדברי צחות,
ברחנות ושמחה,
ודווקא משם פעל כל
עניינו וחפצו בקודש
נהדר.

וכזה העידו ויצא
מפי קודש צדיק
עליון שגם בתורתו
הבהירה מוריש
לעוסקים בספריו
זאת הסגולה,
לזכות לכל הטוב
הרוחני והגשמי מתוך
שמירה וכיסוי מכל
האורבים והמעיקים.
ובאלו האסמים
— מהעיינין
בישין, ישרה
עליהם בכל מכל
כל — ברכות ה'.

יחיד בדורו ברחמית אלקות

לכסות מדרגותיו הנשגבות מהעיינין בישין
בדברי צחות, ברחנות ושמחה

"זרע קודש" המבואר

תענוג צרוף של חסידות מזוקקת

ביאר נרחב | ציונים והשוואות | אלפי מראי מקומות
פיסוק ומקור | הקדמת מפלאות | פירי תולדות ומבוא
כותרות משנה | מפתחות | עמוד מרחב עין

ארה"ב: 437-0054 (718)
אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות:
1800-22-55-66

המנחם הגדול משפיע ביראתו מן מהשמיים

מרימנוב ז"ע יצק מים על ידי הרב הדומה למלאך ה' רבי אלימלך מליזענסק זצ"א: "וראיתי למורי הקדוש בכל יום... ותחת אוזן האדם יש עורק אחד, אשר קיבלתי ממורי ז"ל, שלא יודענו משום דבר רק ביום המיתה, וגם העורק הזה ראיתי שחיה מזדעזע אצל מורי ז"ל בשעת התפילה מרוב פחד ואימת הבורא".

לכו לחמו בלחמו של המנחם הגדול, שכל ימיו נקדש וחייה קודש לחמשיך רוממות היראה על ידי השפעת שפע מצננות דפן לעם הקודש.

אור הבעל שם טוב הולך ומפציע עד נכון היום, וככל שיגלה כבוד ה' עין בעין, אדרבא, מרחוק יעמדו ויראו מפחדו ומחדר גאווה.

כי רק מחמת ההתגברות זה לעומת זה בתכלית החושך ואחרית הגלות להסתיר ולסתור את מוראה של מלכות - הוראה הפשוטה המושרש מיום מתן תורה בכל אחד מישראל - מוריה אורו החדש על ידי תלמידיו וממשיכיו עד עת קץ. והאחד המיוחד איש האלוקי רבי מנחם מנדל

"מנחם ציון" המבואר

רוב רומנו של עולם מפרש קדוש מדבר
ביאור נרחב | ציונים והשוואות | אלפי מראי מקומות |
פיסוק וניקוד | הקדמות מופלאות | פרקי תולדות ומבוא
כותרות משנה | עימוד מרהיב עין

אשרי ההוד הזה שזוכה לנועם היראה בספרו הקדוש "מנחם ציון המבואר" ברוב פאר והדר
לברר מקומו של צדיק באופן השווה לכל נפש. להאיר יראה מבוררת ואכלו וחיו לעולם.

אדר"ב: 437-0054 (718)
אדר"ב: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות:
1800-22-55-66